

Stenografični zapisnik

jednajste seje

deželnega zbora kranjskega

v Ljubljani

dné 25. februarija 1897.

Nazoči: Prvosednik: Deželni glavar Oton Detela. — Vladni zastopnik: C. kr. deželni predsednik baron Viktor Hein; c. kr. deželne vlade svetovalec Jožef Merk in c. kr. okrajni komisar baron Viljem Rechbach. — Vsi članovi razun: Ekszellenca knezoškof dr. Jakob Missia, Janko Kersnik, Franc Košak in baron Alfonz Wurzbach. — Zapisnikar: Deželni tajnik Jožef Pfeifer.

Dnevni red:

1. Branje zapisnika X. deželno-zborske seje dné 24. februarija 1897.
2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.
3. Priloga 50. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predloži projekt o gradnji nove okrajne ceste od Smuke do Hinj oziroma do Lazine z dotičnim načrtom zakona.
4. Priloga 51. Poročilo deželnega odbora gledé uvrstitve v Vrhniškem cestnem okraji se nahajoče občinske ceste, ki se od okrajne ceste Vrhnika-Podlipa Podčelom blizu Rodetove hiše odcepi in drži čez Veliko Ligojino in Malo Ligojino do zaselja Na Fertici, kjer se stika s Tržaško državno cesto med km 16 in 17 med okrajne ceste.
5. Priloga 52. Poročilo deželnega odbora gledé deželnega prispevka za lokalno železnico, ki bi vezala Tržič z državno železnično progjo Ljubljana-Trbiž.
6. Priloga 53. Poročilo deželnega odbora o nameravani lokalni železnici Trebnje-Tržiše.
7. Priloga 49. Poročilo finančnega odseka o proračunu normalno-šolskega zaklada za leto 1897. (k prilogi 20.).
8. Ustno poročilo finančnega odseka o § 5., marg. št. 7., letnega poročila: Loterijsko posojilo ljubljanskega mesta.

Stenographischer Bericht

der eifften Sitzung

des krainischen Landtages

in Laibach

am 25. Februar 1897.

Anwesende: Vorsitzender: Landeshauptmann Otto Detela. — Regierungsvertreter: K. k. Landespräsident Victor Freiherr v. Hein; k. k. Landesregierungs-rath Josef Merk und k. k. Bezirkscommissär Wilhelm Freiherr v. Rechbach. — Sämmtliche Mitglieder mit Ausnahme von: Se. Excellenz Fürstbischof Dr. Jacob Missia, Janko Kersnik, Franz Kosak und Alfons Freiherr v. Wurzbach. — Schriftführer: Landschaftssecretär Josef Pfeifer.

Tagesordnung:

1. Lesung des Protokolles der X. Landtags-sitzung vom 24. Februar 1897.
2. Mittheilungen des Landtagspräsidiums.
3. Beilage 50. Bericht des Landesauschusses, womit des Project, betreffend den Bau einer neuen von Langenthon bis Sinnach beziehungsweise Lazina führenden Bezirksstrasse sammt dem einschlägigen Gesekentwurf vorgelegt wird.
4. Beilage 51. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Einreihung der im Straßenbezirke Oberlaibach gelegenen, von der Oberlaibach-Podlipaer Bezirksstrasse Podčelom nächst der Rode'schen Behausung abzweigenden über Gross- und Klein-Ligojna bis zu dem Weiler Na Fertici führenden, alldort in die Triester Reichsstrasse zwischen km 16 und 17 einmündenden Gemeindeftrasse in die Kategorie der Bezirksstrassen.
5. Beilage 52. Bericht des Landesauschusses, betreffend den Landesbeitrag für eine Localbahn, welche Neumarkt mit der Staatsbahnlinie Laibach-Tarvis verbinden würde.
6. Beilage 53. Bericht des Landesauschusses, betreffend die projectierte Localbahn Treffen-Tržiše.
7. Beilage 49. Bericht des Finanzauschusses über den Vorschlag des Normal-schul-fondes für das Jahr 1897 (zur Beilage 20).
8. Mündlicher Bericht des Finanzauschusses, über § 5, Marg. Nr. 7 des Rechenschaftsberichtes: Laibacher städtisches Loterie-Ansehen.

9. Ustno poročilo finančnega odseka o pospeševanju vinoreje na Kranjskem (k prilogi 35.).
10. Ustno poročilo finančnega odseka:
- o prošnji posestnikov na Suhi za podporo za uravnavo Sore;
 - o prošnji kmetijske podružnice v Sv. Križu pri Litiji za podporo za napravo trtnice in drevesnice.
11. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji županstva na Vrhniki, da bi se vas Hrib inkorporirala Vrhnškemu trgu.
12. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji županstevev Želimlje, Studenec, Iškalo, Iškavas in Turjak za uvrstitev občinske ceste Studenec-Golo med okrajne ceste.
13. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji županstva v Trebnjem za uvrstitev občinskih cest, in sicer od državne ceste v Trebnjem do deželne ceste na Račjem Selu in od Dolenje Nemškevasi proti Trebelnu med okrajne ceste.
14. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji županstva v Hrenovicah za uvrstitev občinske ceste iz Gorenj v Bukovje med okrajne ceste.
15. Ustno poročilo upravnega odseka o samostalnem predlogu gospoda poslanca pl. Lenkha gledé načrta zakona o zlaganji zemljišč (k prilogi 27.).
16. Ustno poročilo upravnega odseka gledé samostalnega predloga gospoda poslanca dr. Majarona ob ustanovitvi občinskih posredovalnih uradov (mirovnih sodišč) (k prilogi 28.).
17. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji prebivalcev vasi Hauptmanca na ljubljanskem barji za uravnavo struge Ižce in za pričetek osuševanja barja.
18. Ustno poročilo upravnega odseka o letnem poročilu deželnega odbora, in sicer o:
- § 3., B: Agrarne razmere;
- § 5.: Občinske reči (razum marg. št. 7).
9. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses, betreffend die Förderung des Weinbaues in Krain (zur Beilage 35).
10. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses:
- über die Petition der Insassen von Sauchen um Subvention zum Zwecke der Zeher-Regulirung;
 - über die Petition der Landwirtschaftsgesellschaft in St. Kreuz bei Littai um Subvention behufs Errichtung der Reb- und Baumschule.
11. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses um Incorporirung der Ortschaft Hrib zum Markte Oberlaibach.
12. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition der Gemeindeämter in Schelmitze, Brunnndorf, Zgglach, Zggdorf und Auersperg um Einreichung des Gemeindegewegs Brunnndorf-Golo unter die Bezirksstraßen.
13. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition des Gemeindeamtes in Treffen um Einreichung der Gemeindeftraßen und zwar von der Reichsstraße in Treffen bis zur Landesstraße in Kapelgeschieß und von Unterdeutschdorf gegen Trebelno unter die Bezirksstraßen.
14. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition des Gemeindeamtes in Hrenowitz um Einreichung der Gemeindeftraße von Gorenje nach Bukovje unter die Bezirksstraßen.
15. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über den selbständigen Antrag des Herrn Abgeordneten von Lenkh, betreffend den Gesekentwurf über die Zusammenlegung von Grundstücken (zur Beilage 27).
16. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über den selbständigen Antrag des Herrn Abgeordneten Dr. Majaron, betreffend die Errichtung von Gemeinde-Vermittlungsämtern (zur Beilage 28).
17. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition der Insassen der Ortschaft Hauptmanza am Laibacher Moore um Regulierung des Iščabaches und um Beginn der Entwässerungsarbeiten am Moore.
18. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über den Rechenschaftsbericht des Landesausschusses, und zwar über:
- § 3, B: Agrarverhältnisse;
- § 5: Gemeinde-Angelegenheiten (ausgenommen Marg. Nr. 7).

Seja se začne ob 10. uri 15 minut dopoldne.

Beginn der Sitzung um 10 Uhr 15 Minuten Vormittag.

Deželni glavar:

Progalšam sklepčnost visoke zbornice in otvarjam sejo.

Prosim gospoda zapisnikarja, da prečita zapisnik zadnje seje.

1. Branje zapisnika X. deželno-zborske seje dne 24. februarija 1897.

1. Lesung des Protokoll der X. Landtags-sitzung vom 24. Februar 1897.

Tajnik Pfeifer:

(Bere zapisnik X. seje v nemškem jeziku. — Liest das Protokoll der X. Sitzung in deutscher Sprache.)

Deželni glavar:

Želi kdo gospodov poslancev kak popravek v ravnokar prečitanem zapisniku?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, izrekam, da je zapisnik zadnje seje potrjen.

2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.

2. Mittheilungen des Landtagspräsidiums.

Gospod poslanec Višnikar izroča prošnjo:

Gemeindeamt in Obermösel bittet um Bewilligung eines 30% Landesbeitrages für den Bau der Wasserleitung.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Prestopimo torej k točki 3. dnevnega reda, to je:

3. Priloga 50. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predloži projekt o gradnji nove okrajne ceste od Smuke do Hinj oziroma do Lazine z dotičnim načrtom zakona.

3. Beilage 50. Bericht des Landesauschusses, womit das Project, betreffend den Bau einer neuen, von Langenthon bis Sinnach beziehungsweise Lazina führenden Bezirksstraße sammt dem einschlägigen Gesekentwurf vorgelegt wird.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

4. Priloga 51. Poročilo deželnega odbora glede uvrstitve v Vrhniskem cestnem okraji se nahajajoče ob-

činske ceste, ki se od okrajne ceste Vrhnika-Podlipa Podčelom blizu Rodetove hiše odcepi in drži čez Veliko Ligojino in Malo Ligojino do zaselja na Fertici, kjer se stika s Tržaško državno cesto med km 16 in 17 med okrajne ceste.

4. Beilage 51. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Einreihung der im Straßenbezirke Oberlaibach gelegenen, von der Oberlaibach-Podlipaer Bezirksstraße Podčelom nächst der Rodet'schen Behausung abzweigenden über Groß- und Klein-Ligojna bis zu dem Weiler Na Fertici führenden, alldort in die Triester Reichsstraße zwischen km 16 und 17 einmündenden Gemeindestraße in die Kategorie der Bezirksstraßen.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

5. Priloga 52. Poročilo deželnega odbora gledé deželnega prispevka za lokalno železnico, ki bi vezala Tržič z državno železnično progjo Ljubljana-Trbiž.

5. Beilage 52. Bericht des Landesauschusses, betreffend den Landesbeitrag für eine Localbahn, welche Neumarkt mit der Staatsbahnlinie Laibach-Tarvis verbinden würde.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

6. Priloga 53. Poročilo deželnega odbora o nameravani lokalni železnici Trebnje-Tržiše.

6. Beilage 53. Bericht des Landesauschusses, betreffend die projectierte Localbahn Trefsen-Tržiše.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Sedaj pride na vrsto:

7. Priloga 49. Poročilo finančnega odbora o proračunu normalno-šolskega zaklada za leto 1897. (k prilogi 20.).

7. Beilage 49. Bericht des Finanzausschusses über den Voranschlag des Normal-schul-

fondes für das Jahr 1897 (zur Beilage 20).

Ker smo včeraj ostali pri začetku nadrobne razprave, prosim gospoda poročevalca, da prične s poročilom.

Poročevalec Višnikar:

Visoka zbornica! Potrebščina za normalnošolski zaklad znaša in sicer v poglavju I. Aktivitetni užitki učiteljev, pri 1. naslovu pod točko 1. Plače za Postojnski okraj 30.800 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

2. Šolski okraj Kočevski 31.426 gld. Pri tem paragrafu imam opomniti glede na včerajšnjo opazko gospoda poslanca Pakiža, da tudi jaz smatram, da je potrebno omogočiti, da se šola na Gori čim preje zgradi in da se šola v Sodražici čim preje razširi iz tri- v štirirazrednico. Opomnim le, da je v račun postavljenih za 4. učitelja v Sodražici za tekoče leto 130 gld., to je plača za poslednje tri mesece 1897. l., ker ne kaže, spremembo narediti že za tekoče šolsko leto. Za Goro pa je v račun postavljenih 200 gld., katera šola se sedaj ekskurendo opravlja. Ako se tekem tega šolskega leta šolsko poslopje zgradi, je vendar mogoče, da se že v jeseni otvori samostojna šola.

Torej predlagam, da se pod točko 2. nespremenjeno po nasvetu deželnega odbora odobri svota 31.426 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

(Bere točke 3.—12. naslova 1., potem naslov 2. in 3., potrebščine iz priloge 49., ki obveljajo brez debate. — *Siebt die Punkte 3—12 des Titels 1, dann Titel 2 und 3 des Erfordernisses, aus Beilage 49, welche ohne Debatte angenommen werden.*)

4. Starostne doklade 37.112 gld. Tukaj opomnim, da imajo učitelji na Kranjskem starostne doklade samo po 40 gld. po 5 letih, dočim imajo učitelji v drugih deželah najmanj po 50 gld., oziroma 10% in tudi 15% dotičnih plač. Ako bi tudi na Kranjskem hoteli starostne doklade od 40 gld. na 50 gld. povišati, kar se tudi želi od strani učiteljev, bi znašala dotična potrebščina 46.390 gld., ali za 9278 gld. več, kakor znaša sedaj. Vender finančni odsek v tem oziru ni nobene spremembe nasvetoval, ter se predlaga potrebščina 37.112 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

(Bere naslove potrebščine 5.—8., ki obveljajo brez debate. — *Siebt die Titel 5—8 des Erfordernisses, welche ohne Debatte angenommen werden.*)

Vsi aktivitetni užitki učiteljev ali vse plače učiteljev znašajo torej 337.805 gld.

II. Dotacije, kakor so v tiskanem poročilu nadrobno razložene, znašajo skupaj 5658 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

III. Nagrade in podpore. Nagrade se nasvetujejo od točke 1.—14., kakor se razvidi iz priloge 49. na strani 7. nespremenjene v dotičnih zneskih. Predlagam, da se točke 1.—14. odobre.

(Obvelja. — Angenommen.)

Podpore vsled bolezni in drugih nezgod. Tukaj predlaga deželni odbor kot redno potrebščino 2000 gld. in tudi finančni odsek nasvetuje nespremenjeno to svoto.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pri tem naslovu je dalje deželni odbor predlagal kot izredni trošek svoto 2000 gld. Ta naslov je finančni odsek bistveno spremenil. Pri tem naslovu so namreč rešiti prošnje za zboljšanje gmojnega stanja učiteljev. To so v prvi vrsti prošnje Ljubljanskih učiteljev in pa učiteljev na Viču, v Šiški in pri sv. Petru v Ljubljani. Dotični učitelji prosijo, da bi se jim, ker jim sedaj takozvane potresne doklade odpadejo, zvišale stanarine. Glede Ljubljane omenjam, da se je v tiskanem poročilu vrnila pomota v točki 1. glede števila učiteljev I. plačilnega razreda. „1.) učiteljem I. plačilnega razreda“, to je pomota. Mi imamo samo 2 učitelja, ob enem voditelja, ki imata stanarino po 120 gld. Drugi učitelji I. plačilnega razreda imajo samo po 100 gld. stanarine. Deželni šolski svet je nasvetoval, da bi se stanarine Ljubljanskim učiteljem povišale za 60%, finančni odsek pa je bil mnenja, da bi se s tem neugodno razmerje med posameznimi učitelji še bolj poostrilo in nezadovoljnost še pomnožila, kajti pri stanovanjih se pač ne more delati dosti razlike med učitelji II. in III. plačilnega razreda. Finančni odsek torej nasvetuje, da se vsem onim učiteljem, ki nimajo naturalnega stanovanja, ker tisti, ki ga imajo, so itak na boljšem, da toliko podpore, da bodo s stanarino vred imeli vsaj 150 gld. na leto.

Glede prošenj drugih učiteljev opomnim, da zahtevajo, kakor je obširno povedano v prilogi, da bi se jim določile take plače, kakor jih bodo državni uradniki X. in XI. činovnega razreda imeli po novem zakonu, ki se je lansko leto sprejel v državnem zboru.

Ako bi se tudi noben učitelj ne postavil v X. činovni razred državnih uradnikov, ampak bi prišli vsi samo v XI. činovni razred, bi znašala potrebščina za okoli 230.000 gld. več. Za toliko višje svote se vendar pri sedanjih naših finančnih razmerah ne more predlagati. Ta svota bi se morala pokriti s 15% naklado na vse direktne davke.

Dalje prosijo učitelji, da bi se jim do definitive uredbe plač dovolile draginjske doklade letnih 150 gld. Toda tudi to bi znašalo, ako štejem 520 stalnih učiteljev, na leto 78.000 gld. in ako bi povišali še 80 začasnim učiteljem plače od 360 gld. na 400 gld., znašalo bi to 3200 gld., ali oboje skupaj nad 81.000 gld. Finančni odsek je bil soglasno mnenja, da tudi takih podpor vsaj sedaj ne more predlagati.

Glede tretjega zahtevka učiteljev, to je, da bi se službena leta na 35 let skrčila, opozarjam na že lani dné 9. januarija sklenjeno resolucijo. Dotične obravnave se vrše med deželnim odborom in visoko vlado in upati je, da se že v prihodnjem zasedanji predloži kak konkretni predlog v tej zadevi.

V obče glede učiteljskih plač omenjam, da smo res šele leta 1889. oziroma 1890. organizirali učiteljske plače, ali takrat se je vsa višja potrebščina izračunila na 9000 gld. Da se z 9000 gld. ne more

600 učiteljem izdatno pomagati, je naravno, ker tu pride na enega učitelja povprečno samo 15 gld.

Glavni uzroki nezadovoljnosti učiteljev so se že včeraj omenjali. V prvi vrsti so po mojih mislih tej nezadovoljnosti krivi krajevni razredni zistem in vse s tem zistemom spojene neprilike. Učitelji, ki hočejo priti do boljše plače, so primorani prositi na druga malo boljša mesta in večkrat tudi beračiti za razne protekcije, kar gotovo ne služi ugledu učiteljskega stanu. Dalje je neugodno pri nas, da se je polovica vseh učiteljev pustila v IV. plačilnem razredu z letno plačo 450 gld. Uvrstitev učiteljev v posamezne razrede je jako neugodna, ker jih je v I. plačilnem razredu samo 5%, to je 30 učiteljev, v II. pa samo 10% ali 60 učiteljev. In naposled so tudi neugodne učiteljske starostne doklade, ki so v vseh drugih deželah ugodnejše, kakor pri nas.

Omenjalo se je včeraj, da bi kazalo tudi pri nas uvesti personalni razredni zistem. Gotovo bi bilo to umestno, kajti s tem bi se dosegla večja stabilizacija. Učitelji bi se bolj vezali na kraj, ker bi imeli zavest, da imajo pravico do višje plače, ako izpolnjujejo svoje dolžnosti, pri kateri šoli si bodi.

Gospoda moja, mi moramo resno misliti na to, da se glede povišanja učiteljskih plač nekaj zgodi. Ozirati se moramo posebno na sosedne dežele, to je prvič na Štajarsko. Na Štajarskem znašajo učiteljske plače po sedaj veljavnem zakonu 550 gld., 600 gld., 700 gld. in 800 gld., a že leta 1895. je sklenil deželni zbor Štajarski, da se opusti zadnji razred s 550 gld., tako da bodo imeli najslabše plačani učitelji vsaj po 600 gld. letne plače.

Opozarjam visoko zbornico na to, da so, kakor sem izvedel, lani od 18 pripravnikov abiturijentov iz Ljubljanskega učiteljskega doma samo 3 ostali v deželi, drugi pa so šli na Štajarsko ali drugam v službo. To je resnega pomisleka vredno.

Na Koroškem se je leta 1895. uvedel personalni razredni zistem tako, da so se sedanji štirje plačilni razredi z dosedajnimi plačami, in sicer IV. plačilni razred s 480 gld., III. z 500 gld., II. s 600 gld. in I. s 700 gld. plače, obdržali, ali v I. plačilni razred se je uvrstilo, ne kakor pri nas 5%, ampak 15% vseh učiteljev, v II. plačilni razred 20%, v III. plačilni razred 40% in v IV. plačilni razred samo 25%, tako da je razumno majhno število učiteljev ostalo v IV. plačilnem razredu z letno plačo 480 gld. Ako bi se pri nas hotelo tako uvrstiti učitelje v posamezne plačilne razrede, spadalo bi jih v I. plačilni razred 90, v II. 120, v III. 240 in v IV. plačilni razred 150. Potrebščina za učiteljske plače bi znašala po tej razdelitvi približno 307.877 gld., ali za 27.581 gld. več, kakor nasvetuje za letos finančni odsek. Ako bi pa še povišali starostne doklade od 40 gld. na 50 gld., bi se ta potrebščina povišala še za 9278 gld., torej skupaj za 36.859 gld. ali okroglo 37.000 gld. Za toliko bi se torej zvišala potrebščina za naše učitelje, ako bi hoteli zakon enako spremeniti, kakor na Koroškem in ako bi tudi učiteljice dobivale enake plače, kakor učitelji.

Po teh pojasnilih predlagam v imenu finančnega odseka:

Visoki deželni zbor skleni:

„Učiteljstvu ljudskih šol dovoljujejo se nastopne podpore, oziroma draginjske doklade, in sicer:

I. Vsem že sedaj stalno nameščenim učiteljem in učiteljicam IV. plačilnega razreda po 30 gld., skupaj 6.600 gld.

II. Vsem stalno nameščenim učiteljem II. in III. plačilnega razreda izven Ljubljane, kateri ne uživajo naturalnega stanovanja, podpore po 30 gld., skupaj 1.860 „

III. Vsem stalno nameščenim učiteljem v Ljubljani, ki ne uživajo naturalnega stanovanja ali niso trajno na dopustu, draginjske doklade in sicer:

1.) šolskima voditeljema in učiteljema I. plačilnega razreda po 40 gld.

2.) učiteljem I. in II. plačilnega razreda po 50 „

3.) učiteljem III. plačilnega razreda po 70 „

4.) učiteljicam I., II. in III. plačilnega razreda po 30 „

5.) šolskemu slugi Štefanu Benčina 30 „

vsem skupaj 1.900 „

IV. Za druge stalno nameščene učitelje II. in III. plačilnega razreda, ki so voditelji ljudskih šol, katerih z ozirom na § 3. zakona z dne 29. novembra 1890, št. 23, dež. zak., sedaj ni moč uvrstiti v višji plačilni razred, kredit v znesku iz kojega določa podpore c. kr. deželni šolski svet dogovorno z deželnim odborom, ozirajoč se na važnost posameznih šol, na odgovornost dotične službe in na krajne razmere.

1.000 „

V. Navedene podpore, katere dotičnim učnim osebam ne dajo nikake pravice do višjih plač, je izplačati v polnem znesku dne 1. julija 1897. l.

Vse te podpore znašajo 11.360 „
dočim predlaga deželni odbor samo 2.000 „

tako da se nasvetuje večja svota za 9.360 gld.

Deželni glavar:

Otvaram razpravo.

Zeli kdo besede?

Gospod deželni predsednik ima besedo.

Š. k. Landespräsident Freiherr v. Hein:

Ich möchte den Herrn Berichterstatter nur darauf aufmerksam machen, daß mir die Forderung des Antrages III. in Punkt 1 eine nicht ganz richtige oder wenigstens eine etwas unklare zu sein scheint, denn wenn es heißt „šolskim voditeljem in učiteljem prvega plačilnega razreda“ könnte man versucht sein zu glauben, daß es sich hier um mehrere und nicht bloß um zwei Lehrer der I. Gehaltsklasse, welche zugleich Schulleiter sind, handelt.

Kakor se sedaj Vaš predlog glasi, bi vsi učitelji I. plačilnega razreda in šolski voditelji dobivali tisto naklado in torej mislim, da bi se v smislu sklepa finančnega odseka moralo reči „šolskim voditeljem, ki so učitelji I. plačilnega razreda“ ali pa „onim učiteljem I. plačilnega razreda, ki so šolski voditelji“.

Poročevalec Višnikar:

Jaz sem rekel „šolskima voditeljema in učiteljema I. razreda“.

C. kr. deželni predsednik baron Hein:

Pa bi se vendar lahko mislilo, da so to različne osebe.

Poročevalec Višnikar:

Stvar se popravi s tem, da se izpusti besedica „in“.

Deželni glavar:

Gospod poslanec Globočnik ima besedo.

Poslanec Globočnik:

Visoka zbornica! Jaz sem že v glavni razpravi omenil, da se mi podpore, katere so predlagane od finančnega odseka, ne zdé primerne, in da se mi zdé preneznatne. Zaradi tega bi si dovolil k predlogom finančnega odseka k III. poglavju, naslovu 3., točki 2. ad I staviti spreminjalni predlog, glaseč se sledeče: a) vsem stalno nameščenim učiteljem IV. plačilnega razreda naj se da podpora 50 gld. namesto sedaj predlaganih 30 gld., kar znaša skupaj 5500 gld.; b) vsem stalno nameščenim učiteljicam IV. plačilnega razreda podpora po 30 gld., to je skupaj 3300 gld.;

in ad II:

vsem stalno nameščenim učiteljem II. in III. plačilnega razreda izven Ljubljane, kateri ne uživajo naturalnega stanovanja, naj se da podpora po 50 gld., mesto sedaj predlaganih 30 gld., kar bi znašalo 3100 gld. (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: „Dobro!“)

V utemeljevanje tega predloga bi si dovolil sledeče pripomniti: Najraje bi se bil jaz odločil za tako podporo, ki bi se dovolila tistim učiteljem, ki že več let službujejo v naši deželi, recimo vsaj tri leta, ali pet let. To so starejši učitelji in taka podpora bi se meni zdela najbolj pravična in zaslužena, tako da bi ostali samo najmlajši učitelji, ki še ne služijo tri leta oziroma pet let v deželi, brez podpore. Ampak če bi tak predlog stavil, sem prepričan, da bi se zadeva zopet vrnila finančnemu odseku in potem bi se preveč zavlekla. Zaradi tega sem se odločil za to, da se pridružujem načinu podpor, kakor jih je odločil finančni odsek, samo da si dovoljujem predlagati v nekoliko zvišanje teh podpor.

Glede učiteljstva IV. plačilnega razreda je vendar znano, da so ti učitelji najslabše plačani in v teku debate se je priznalo, da bo glede tega učiteljstva v kratkem potrebna primerna zvišba njegovih plač. Glede učiteljev II. in III. plačilnega razreda je pa

tudi že finančni odsek, kakor pri učiteljih IV. plačilnega razreda, sprevidel, da so tudi podpore potrebni. Torej je odsek potrebo podpor sam priznal. Odločil se je pa le za podporo po 30 gld., kar se meni zdi neprimerno, kajti učitelji II. in III. plačilnega razreda prebivajo navadno v večjih krajih, v trgih ali mestih in zato imajo večje potrebe glede obleke in sploh vsega kretanja in zato kaže, nasvetovano podporo za 20 gld. zvišati. Glede učitelje ne predlagam nobenega zvišanja, ampak dovoli naj se jim podpora 30 gld., kakor je predlagano. Učiteljicam nasproti so učitelji v težavnejšem stanu. Večinoma so oženjeni in imajo skrbeti za svoje družine in z ozirom na to bi mislil, da bi se od finančnega odseka predlagana podpora zvišala za učitelje II., III. in IV. plačilnega razreda na 50 gld. To zvišanje bi pokazalo sledeče svote: Za učitelje IV. plačilnega razreda, ker jih je 110 in bi se jim podpora imela zvišati za 20 gld., bi po mojem računu to zvišanje znašalo 2200 gld., v II. in III. plačilnem razredu, ker jih je 62 in bi se jim podpora tudi imela zvišati za 20 gld., znašal bi ta zvišek 1240 gld. Torej ves povišek nasproti predlogom finančnega odseka bi znašal 3440 gld.

Jaz mislim, častita gospoda, da ta povišek pač ni posebno znaten. Pomislimo, kolikokrat smo mi tukaj v deželnem zboru že dovoljevali za kako cestno ali drugo stavbo jednake in morebiti še večje svote in vendar so prišle dotične svote, ki so šle iz deželnega zaklada, le malemu delu prebivalstva na korist, tukaj pa pride dotična svota vsemu učiteljstvu naše dežele na korist, in dežela naša, častita gospoda, dosedaj ni imela prevelikih stroškov za učiteljstvo. Imam pred sabo precej statističnega materijala, in bi lahko primerjal našo deželo z drugimi, ali omenil bom le to, da samo Tirolska in Predarlška slabše plačujeta svoje učitelje, vse druge dežele plačujejo boljše (Poslanec Povše: — Abgeordneter Povše: „Goriška!“), kajti če tudi v nekaterih deželah plače niso tako visoke, kakor pri nas, so pa starostne doklade ali stanarine take, da je končni denarni facit višji, kakor v naši deželi.

Dovolil bi si pa končno primerjati še troške naše dežele s Koroško, ker je Koroška nekako jednako velika, v prebivalstvu pa stoji mnogo za našo deželo. Kranjska ima okroglo 500.000, Koroška pa 360.000 prebivalcev in vendar je Koroška že leta 1890. za učiteljstvo oziroma za šolstvo plačevala 412.000 gld., naša dežela pa leta 1890. le 287.000 gld. V teku teh 7 let od leta 1890. do danes so se seveda te svote zvišale, ali svota, katero bo dežela na podlagi letošnjega proračuna, tudi če se vsi današnji predlogi glede povišanja podpor sprejmejo, imela potrositi, še vedno ne bo dosegla one svote, katero je Koroška, dasiravno je manj obljudena, že pred 7. leti plačevala za svoje šolstvo.

Sploh bi si dovolil častito gospodo opozoriti tudi na dohodek, ki ga ima dežela Kranjska pri žganih opojnih pijačah. Leta 1895. došlo je deželi iz tega naslova 233.000 gld., in leta 1896. se je pomnožila ta svota za okroglih 110.000 gld., tako da bo znašal ta dohodek za 1896 blizo 350.000 gld. Vsaj to posnamem iz poročila, katero nam je podal

pred par dneji gospod poročevalec vzvišeni baron Schwegel, preliminiranih je pa za leto 1897. kot dohodek iz žganih opojnih pijač tudi 350.000 gld., torej sigurno za 110.000 gld. več, kakor je leta 1895. iz tega naslova došlo v deželno blagajnico. Torej bi mislil, da se nekaj od tega, kar nese deželi nemoralno in preobilno žganjepitje, sme porabiti za odgojo našega naroda v naši kronovini. (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: „Dobro!“)

Mislím, da moji predlogi ne segajo predaleč, potrebščina bi znašala vsega skupaj samo 3440 gld. več, in jaz menim, da se s tem dežela ne obtežuje preveč, in da ta povišek pač lahko prevzamemo na svojo odgovornost.

Prosim torej častite gospode tovariše, da bi pritrdili mojemu predlogu, katerega bom prečital in ki se glasi:

„ad I. (potrebšč. pogl. III., nasl. 3, točka 2.)

a) vsem stalno nameščenim učiteljem IV. plačilnega razreda po 50 gld. 5500 gld.

b) vsem stalno nameščenim učiteljem III. plačilnega razreda po 30 gld. 3300 „

ad II.

vsem stalno nameščenim učiteljem II. in III. plačilnega razreda izven Ljubljane, kateri ne uživajo naturalnega stanovanja po 50 gld. 3100 gld.“

Deželni glavar:

Gospodje poslanci, ki podpirajo ta predlog, izvolijo ustati.

(Se podpre. — Wird unterstützt.)

Predlog je zadostno podprt in je torej v razpravi.

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec kanonik Kalan ima besedo.

Poslanec Kalan:

Visoka zbornica! Že v finančnem odseku smo bili glede te točke, kako naj bi se povišale plače učiteljem, različnega mnenja in jaz sem že v finančnem odseku glasoval za predlog, katerega je tam stavil današnji gospod poročevalec, da bi se plače učiteljev IV. plačilnega razreda povišale za 50 gld. Svoto, katero je naračunal s tem, znašala bi nekaj čez 14.000 gld. Vsa višja potrebščina pa, katero predlaga gospod poslanec Globočnik, je pa še nekoliko manjša. Torej jaz samo v utemeljevanje svojega današnjega glasovanja naglašam, da sem že v finančnem odseku glasoval za to, da se učiteljem IV. plačilnega razreda povišajo plače za 50 gld. in torej bom tudi danes glasoval za ta predlog gospoda poslanca Globočnika (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: „Dobro!“) za to, da se tudi učiteljem II. in III. plačilnega razreda primerno zvišajo te stanarine ali draginske doklade. V utemeljevanje svojega glasovanja se tukaj ne spuščam v obširnejšo razpravo, ampak samo omenim, da tukaj nimam namena, na prepričanje kakega učitelja vplivati in ne mislim zagovarjati postopanja urednika „Učiteljskega Tovariša“ gospoda Dimnika. Jaz po njem ne

sodim vseh učiteljev, ker so učitelji v društvu, kar jih je bilo treznejših, modrejših in previdnejših, sami obsojali to postopanje. Jaz le stojim na stališči, na katerem mora stati vsak poslanec, da si namreč pri tem vprašanji učitelje predstavljam kot v narodnem oziru važen in imeniten faktor, kateremu imamo zaupati najdragocenejši zaklad, ki ga imamo, našo mladino, in zato je potreba, da tudi v gmotnem oziru, v kolikor dopuščajo finančne razmere naše dežele, podpiramo ta faktor, da ga ne more toliko materijelne skrbi, ker skušnja uči, da tam, kjer prevladuje skrb za vsakdanji kruh, izginjeva tudi idealni vzlet in veselje do izpolnjevanja službenih dolžnosti in da pri tem ne trpi samo učiteljstvo, ampak zlasti tudi oni, o katerih tudi ne želimo, da bi trpeli, namreč naša mladina. (Pritrjevanje na levi. — Zustimmung links.)

Ako glasujem za to povišanje, imam pred očmi, kako težavna je služba učiteljeva. Kdor je sam to skušal, kakor n. pr. tudi duhovnik kot katehet, ta ve, kaj se to pravi, v takem zraku prebiti toliko in toliko ur na dan, in ta ve, koliko truda in napora ima učitelj z raznimi vrstami otrok, ki jih ima pred saboj. In če se pomisli, da se mora pri vsem tem učitelj glede svojega kruha takorekoč omejiti na 20 dni v mesci, drugih 10 dni pa naj se išče kruha ne vem kje, potem se mora pač priznati, da je opravičeno, da se nanj oziramo in da se potrudimo, da učiteljstvu pokažemo, da brez ozira na njegovo politično mišljenje velja za nas načelo, da je vsak delavec vreden svojega plačila, torej tudi učitelj. (Poslanec Globočnik: — Abgeordneter Globočnik: „Dobro“!)

To, gospoda moja, so razlogi, katere sem hotel navesti v opravičenje svojega glasovanja. (Odobrovanje na levi. — Beifall links.)

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec Hribar ima besedo.

Poslanec Hribar:

Visoka zbornica! S častitim gospodom predgovornikom sem se strinjal v finančnem odseku in se strinjam tudi danes, kar se tiče glasovanja za oni mali priboljšek, katerega imamo letos dati učiteljem II., III. in IV. plačilnega razreda. Upam, da se bova ravno tako strinjala tudi takrat, ko bo šlo za definitivno uravnavo učiteljskih plač, kar se utegne zgoditi prihodnje leto. Kakor sem sklepal iz besed, ki jih je častiti gospod predgovornik danes izustil, on in stranka njegova takrat ne bota glasovala samo za tako majhen zboljšek, kakor letos, temveč bota glasovala za izdatnejše zboljšanje materijelnega stanja našega učiteljstva, kakor bo gotovo tudi glasovala stranka, kateri imam jaz čast pripadati. Če bo torej to soglasje trajalo tudi prihodnje leto, ko bo šlo za trajnejši poboljšek gospodom učiteljem, tedaj smemo pričakovati najboljšega uspeha za učiteljstvo in jaz le želim, da bi ga tudi v resnici pričakali.

Dolžnost moja pa je, da pri tej priliki izpregovorim še nekoliko besed in sicer v obrambo moža,

katerega je častiti gospod predgovornik imenoval, kateri se pa tukaj sam ne more braniti.

Častiti gospod predgovornik je imenoval urednika „Učiteljskega Tovariša“ gospoda Jakoba Dimnika, češ, da on misli, da niso vsi učitelji taki, kakor Dimnik. Mogoče je to, toda jaz pravim, da bi bili lahko ponosni na to, ko bi bili vsi učitelji tako inteligentni in ako bi se vsi tako zavedali svojih stanovskih dolžnosti in dolžnosti, ki jih imajo do šole, kakor gospod Dimnik. Častiti gospod predgovornik sicer pravi, da je govoril z nekaterimi učitelji, ki so obsojali postopanje gospoda Dimnika. Gospoda moja, kaj se ne da vse obsojati! Ni je skoraj stvari, katere ta ali oni ne bi mogel obsojati. Tudi to rad verjamem, da je gospod predgovornik našel tega ali onega učitelja, ki se je njemu nasproti izrazil, da obsoja gospoda Dimnika ravnanje. Gospoda moja, ravno tako pa smem trditi, ne da bi me mogel kdo dezavouirati, da se velika večina slovenskih učiteljev odločno strinja s samosvestnim postopanjem njegovim (Poslanec Schaffer: — Abgeordneter Schaffer: „Schrächtigt!“), in temu, jaz mislim, niti častiti gospod predgovornik sam ne bo hotel oporekati.

Mislim, da o tej stvari ni potreba obširnejše govoriti. Jaz vem in učiteljstvo ve, kaj si ima misliti o gospodu Dimniku in o njegovem postopanju, in kaj si ima misliti o tistih, kateri so morebiti proti takemu ravnanju, in zato bo zadostovalo, ako sem izpregovoril teh par besed v obrambo gospoda Dimnika, ki se, kakor rečeno, sam ne more tukaj zagovarjati. (Odobrovanje v središču in na desni. — Beifall im Centrum und rechts.)

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, ima gospod poročevalec besedo.

Poročevalec Višnikar:

Visoka zbornica! Jaz sicer nisem pooblaščen v imenu finančnega odseka se izreči za predlog častitega gospoda poslanca Globočnika, vendar mislim, da ga za svojo osebo smem zagovarjati, ker so moji predlogi v finančnem odseku še dalje segali, kakor danes njegov.

Veseli me posebno to, da se je častiti gospod predgovornik Kalan tako gorko zavzel za učiteljski stan in povdarjal potrebo, da se njegovo gmotno stanje zboljša.

Ker se od nobene strani ni ugovarjalo proti povišanju te podpore od 30 gld. na 50 gld., menim, da tudi jaz nisem dolžan, se temu upirati. Želel bi bil, da bi se bile vsaj še učiteljicam v IV. plačilnem razredu dovolile take podpore po 50 gld., ker imajo končno tiste dolžnosti, kakor učitelji in s 450 gld. tudi učiteljice ne morejo dostojno izhajati.

Jaz torej za svojo osebo tudi podpiram predlog častitega gospoda tovariša Globočnika, ker drugoga dalje segajočega ni.

Deželni glavar:

Glasovali bomo najprej o predlogu gospoda poslanca Globočnika k poglavju III., naslovu 3, ker je spreminjajoč predlog nasproti nasvetom finančnega odseka.

Prosim gospode poslance, da gredo vsi na svoje sedeže, da bo mogoče šteti glasove.

(Zgodi se. — Geführt.)

Gospodje poslanci, ki so za predlog gospoda poslanca Globočnika, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Ta predlog je sprejet in s tem odpade glasovanje o predlogu finančnega odseka glede točke I., II., III. in IV.

Glasovati je pa še o točki V., ki se glasi: „Navedene podpore, katere dotičnim učnim osebam ne dajo nikake pravice do višjih plač, je izplačati v polnem znesku dne 1. julija 1897. leta“.

Gospodje poslanci, ki se strinjajo s tem predlogom, izvolijo ustati.

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Sprejeto.

Prosim gospoda poročevalca, da nadaljuje.

Poročevalec Višnikar:

Vsled teh sklepov se torej poviša potrebščina za draginjske priklade in druge podpore na strani 7. priloge 49. od 2000 gld. na 14.800 gld., torej za 12.800 gld.

Glede učiteljev I. plačilnega razreda pod točko 1. a) omenjam, da se je v prilogo vrinila pomota. Podpore po 40 gld. namreč nimajo dobiti vsi učitelji I. plačilnega razreda, ampak samo tisti, ki imajo po 120 gld. stanarine. To sta pa samo dva učitelja, ki sta ob enem šolska voditelja. Drugi učitelji I. plačilnega razreda uživajo stanarine po 100 gld. in imajo, kakor tudi učitelji II. plačilnega razreda, dobiti podpore po 50 gld.

Potrebščina glede draginjskih priklad in drugih podpor znaša torej:

1. Draginjske priklade za učitelje in učiteljice v Ljubljani, ki nimajo naturalnega stanovanja in stalnega dopusta, in sicer:

a) šolskima voditeljema - učiteljema I. plačilnega razreda po 40 gld.	80 gld.
namesto kakor predlaga finančni odsek 360 gld.;	
b) učiteljem I. in II. plačilnega razreda po 50 gld.	700 „
namesto kakor predlaga finančni odsek 350 gld.;	
c) učiteljem III. plačilnega razreda po 70 gld.	700 „
namesto kakor predlaga finančni odsek 770 gld.;	
d) učiteljicam I., II. in III. plačilnega razreda po 30 gld.	390 „
e) šolskemu slugi Štefanu Benčina	30 „
skupaj	1900 gld.

2. Podpore drugim stalno nameščenim učiteljem in učiteljicam, in sicer:

- a) vsem učiteljem IV. plačilnega razreda po 50 gld. 5.500 gld. namesto kakor predlaga finančni odsek 6.600 gld.;
 - b) vsem stalno nameščenim učiteljicam IV. plačilnega razreda po 30 gld. 3.300 "
 - c) učiteljem II. in III. plačilnega razreda izven Ljubljane, kateri ne uživajo naturalnega stanovanja, po 50 gld. 3.100 "
 - d) drugim učiteljem in šolskim voditeljem II. in III. plačilnega razreda izven Ljubljane 1.000 "
- v ekstra ordinariju skupaj 12.900 gld. namesto 9.460 gld., kakor je predlagal finančni odsek.

Svota v III. poglavju znaša torej v ordinariji 25.245 gld., v ekstra ordinariji 17.600 gld., namesto 14.160 gld., kakor je predlagal finančni odsek, in skupaj 42.845 gld., namesto po finančnem odseku predlaganih 39.405 gld.

IV. Poglavje: „Pokojsnine učiteljskih udov“ 340 gld. nespremenjeno.

(Obvelja. — Angenommen.)

V. Miloščine 217 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

VI. Različni troški 600 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Vsa potrebščina znaša torej vsled današnjih, po predlogu gospoda poslanca Globočnika storjenih sklepov za 3440 gld. več, in sicer se poviša izredna potrebščina na 20.653 gld. in skupna potrebščina na 387.465 gld.

Glede pokritja omenjam, da so obligacijske obresti od finančnega odseka sprejete bile nespremenjeno v znesku 3847 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Razni doneski se nasvetujejo v znesku 20.240 gld. Pri tem poglavju se je zvišalo samo pokritje v dohodkih od zapuščin od 14.000 gld. na 15.000 gld. glede na dotične prihodke zadnjih let, ki znašajo mnogo več, kakor 14.000 gld., tako da je upanje opravičeno, da dobimo iz tega naslova vsaj 15.000 gld.

Predlagam torej, da se za doneske odobri svota 20.240 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Različni dohodki se proračunavajo na 182 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Glavna svota dohodkov znaša torej 24.269 gld. in ako se primerja to pokritje s potrebščino, povišano za 3440 gld., torej v znesku 387.465 gld., kaže se primanjkljaja 363.196 gld., kateri naj se na podlagi § 2., 2. odstavek deželnega zakona z dné 28. decembra 1884, pokrije z 10^o/o priklado na dokladi za deželni zaklad podvržene neposrednje davke, ki po državnem proračunu za leto 1896. znašajo 1.567.105 gld. v znesku 156.710 gld., tako da bo pokriti iz deželnega zaklada še 206.486 gld., to je za 11.012 gld. več, kakor leta 1896.

Finančni odsek torej nasvetuje:

„Visoki deželni zbor skleni:

1.) Proračun normalnega šolskega zaklada za leto 1897. s potrebščino 387.465 gld. in s pokritjem 24.269 „
torej s primanjkljajem 363.196 gld. se odobruje.

2.) V pokritje tega primanjkljaja se bo l. 1897. pobirala 10^o/o priklada na celo predpisano svoto vseh direktnih davkov, torej zlasti od rednega davka z vsemi državnimi prikladami vred, to je zemljiškega, hišno-najemninskega in hišno-razrednega davka, pridobitnega in dohodninskega davka po vsej deželi.

Daljni nedostatek v znesku 206.486 gld. je pokriti iz deželnega zaklada.

3.) Deželnemu odboru se naroča, da sklepu pod 2.) izposluje Najvišje potrjenje.

4.) V poglavju III. „Potrebščina“ se dovoljuje c. kr. deželnemu šolskemu svetu virement po dogovoru z deželnim odborom.

5.) Potrebščine normalnega šolskega zaklada za leto 1896., katere bi utegnile nastati vsled pravokrepnih naredeb deželnega šolskega sveta dogovorno z deželnim odborom ter bi presegle proračun, je pokriti iz blagajniških preostankov z leta 1896.

1.) Der Vorschlag des Normalschulfonds für das Jahr 1897 mit dem Erfordernisse von 387.465 fl. und der Bedeckung von 24.269 „
somit mit einem Abgange von 263.196 fl. wird genehmiget.

2.) Zur Deckung dieses Abganges wird für das Jahr 1897 eine 10^o/o Umlage auf die volle Vorschreibung aller directen Steuern, somit insbesondere der Grund-, Hauszins- und Hausclaffensteuer, der Erwerb- und Einkommensteuer vom Ordinarium sammt allen Staatszuschlägen im ganzen Lande eingehoben. Der weiterhin sich ergebende Abgang von 206.486 fl. ist aus dem Landesfonde zu decken.

3.) Der Landesauschuss wird beauftragt, dem Beschlusse ad 2 die Allerhöchste Sanction zu erwirken.

4.) Im Capitel III des Erfordernisses wird dem k. k. Landes Schulrath im Einvernehmen mit dem Landesauschusse das Virement bewilliget.

5.) Jene Mehrauslagen, welche dem Normalschulfonde für das Jahr 1896 infolge rechtskräftiger Anordnungen des Landes Schulrathes im Einvernehmen mit dem Landesauschusse etwa erwachsen würden, sollen aus dem Cassafeste pro 1896 gedeckt werden.“

Deželni glavar:

Prosim gospode poslance, da se podajo na svoje prostore, ker se bo glasovalo.

Gospod poročevalec je ravnokar prečital posamezne točke predlogove in torej mislim, da jih ni treba še enkrat prečitati ter prosim, da gospodje poslanci, ki pritrjujejo 1. točki, izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Gospodje, ki pritrjujejo 2. točki, izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Gospodje, ki pritrjujejo 3. točki, izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Gospodje, ki pritrjujejo 4. točki, izvolijo ob-
sedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Gospodje, ki pritrjujejo 5. točki, izvolijo ob-
sedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Torej so vsi predlogi sprejeti.

Prosim gospoda poročevalca, da prečita še
re olucije.

Poročevalec Višnikar:

Predlagajo se še sledeče resolucije:

I. Deželnemu odboru se naroča:

1.) poučiti se natanko o tem, kako bi se dalo
gmotno stanje kranjskega ljudskega učiteljstva zbolj-
šati in osobito zakona z dné 29. aprila 1873, št. 22,
9. marca 1879, št. 13 in 29. novembra 1890, št. 23
dež. zak., času primerno izpremeniti.

Ta resolucija se je že v teku debate dovolj
utemeljevala in mislim torej, da mi je ni treba na-
dalje utemeljevati.

2.) da v prihodnjem zasedanji vis. deželnemu
zboru predloži načrt zakona, s katerim bi se deželni
zakon z dné 28. decembra 1884, št. 1 (§ 2.) izpre-
menil tako, da bi se vsa potrebščina normalnega
šolskega zaklada pokrivala s posebno šolsko
naklado.

Že dne 25. januarija leta 1895. je visoki de-
želni zbor sklenil resolucijo, ki se je glasila „Dežel-
nemu odboru se naroča prevdarjati, ali bi ne kazalo
spremeniti deželnega zakona z dné 28. decembra
l. 1884. v tem zmyslu, da bi se vsa potrebščina za
šolstvo pokrivala s posebno šolsko naklado in bi ne
bilo treba na deželni zaklad prevajevati en del tega
bremena. V prihodnjem zasedanji naj deželni odbor
visokemu zboru poroča o tej zadevi, oziroma pri-
pravi potrebne predloge“. Letos se stavlja ta resolu-
cija vnovič, pa bolj precizno, ker se deželnemu
odboru nalaga, da že predloži dotični načrt zakona
in to posebno z ozirom na poročilo deželnega knjigo-
vodstva z dné 28. julija 1896, katero pravi, da je
sklep visokega deželnega zbora le toplo priporočati,
ker bo na eni strani gospodarstvo mnogo jasneje,
na drugi strani pa tudi knjigovodstvu olajšano delo
in bo evidenca ložja. Sedaj je potreba za šolske na-
mene okolu 23% doklade na vse davke. Potrebščine za
šolske namene pa se pokrivajo z 10% doklado na
davke, vse drugo pa se da iz deželnega zaklada.
Ako se spremeni zakon v zmyslu resolucije, se bo
kazala prava podoba, koliko v resnici stane naše
šolstvo. V dotično potrebščino bo po mojem mnenji
kazalo sprejeti tudi potrebščino učiteljskega pokoj-
ninskega zaklada.

Prosim torej, da se ti dve resoluciji sprejmeta.

Deželni glavar:

Želi kdo besede k resoluciji 1. ali 2.?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje poslanci,
ki pritrjujejo resolucijama pod I., izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Poročevalec Višnikar:

II. Visoka c. kr. vlada se vnovič pozivlja, da
v svrhu boljšega nadzorovanja šolstva čim preje
imenuje posebnega deželnega šolskega nadzornika
za ljudske šole na Kranjskem in da eventualno
predloži načrt zakona gledé stalnih okrajnih šolskih
nadzornikov po vzgledu zakona z dné 8. junija 1892,
št. 92, za Galicijo.

Gledé te resolucije omenjam, da se ž njo le
ponavljata resoluciji z dné 25. januarija leta 1895.
in z dné 8. januarija leta 1896., da torej nima nič
novega v sebi. Pripomnim le toliko, da je gotovo
jako želeti, da se v deželi namesti drugi deželni
šolski nadzornik, ker je enemu samemu nemogoče,
nadzorovati ljudske in srednje šole, ki so se od ti-
stega časa, ko je bil za obe šoli nastavljen en de-
želni šolski nadzornik, jako pomnožile, tako da je
enemu deželnemu šolskemu nadzorniku nemogoče,
poleg mnovega uradnega posla nadzorovati še vse
šole. V interesu naših šol je gotovo želeti, da se za
ljudske šole nastavi poseben deželni šolski nadzornik,
in to tudi zato, da se bodo tudi okrajni šolski nad-
zorniki ložje nadzorovali in se vse nadzorovanje
vršilo bolj enakomerno in zistematično.

Deželni glavar:

Želi kdo besede k tej resoluciji?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, bomo glasovali.

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo tudi tej reso-
luciji, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Poročevalec Višnikar:

Končno je stavil gospod poslanec dr. Tavčar
naslednjo resolucijo:

Visoki deželni zbor skleni:

„C. kr. vlada se pozivlja, da prične vsako leto
primerno donašati k potrebščinam za ljudsko šolstvo
v vojvodini Kranjski; deželnemu odboru pa se na-
laga, da se v tem zmyslu takoj prične pogajati s
c. kr. vlado.“

Jaz mislim, da proti tej resoluciji pač nihče
ne bo ugovarjal, posebno ne, ako se pomisli, da
dosedaj država za ljudske šole prispeva samo z ne-
znatno svoto 2172 gld. na leto.

Prosim torej, da se tudi ta resolucija sprejme.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje poslanci,
ki se strinjajo s to resolucijo, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Poročevalec Višnikar:

Prosim, da se ravnokar storjeni sklepi glede
proračuna normalnega šolskega zaklada sprejmejo
tako tudi v celoti.

Deželni glavar :

Gospod poročevalec predlaga, da se proračun normalno-šolskega zaklada sprejme takoj še v celoti.

Ker proračun obstoji iz več točk, treba tretjega branja in ako ni ugovora, se bo takoj zvršilo tretje branje.

(Ni ugovora. — Es erfolgt kein Widerspruch.)

Prosim torej gospode poslance, ki pritrde proračunu normalno-šolskega zaklada v celoti, da izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Proračun je v celoti potrjen in s tem je ta točka dnevnega reda rešena.

Preidimo k daljni točki :

8. Ustno poročilo finančnega odseka o § 5, marg. št. 7., letnega poročila: Loterijsko posojilo ljubljanskega mesta.

8. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses, über § 5., Marg.-Nr. 7 des Rechnungsbereiches: Laibacher städtisches Lotterie-Anlehen.

Poročevalec dr. Žitnik :

Visoka zbornica! V letnem poročilu na straneh 130—138 imate pod marg. št. 7. poročilo o loterijskem posojilu mesta Ljubljanskega, glavno bilanco za leto 1895. in proračun za leto 1897.

Pasiva so koncem leta 1895. znašala, kakor je razvidno na straneh 134 in 135, 1.729.112 gld. Temu stoje nasproti aktiva :

a) v investicijah: klavnica ad 4.)	gld. 192.277-32 ⁵	
vojašnica ad 5.)	„ 475.490-93	
vodovod ad 6.)	„ 601.379-14	
		gld. 1,269.147-39 ⁵

b) v inventariju in prvotnej izgubi: inventar ad 2.)	gld. 8.025-65	
prvotna izguba obrestij ad 16	„ 53.847-28 ⁵	„ 61.872-93 ⁵
		„ 131.641-46

c) v izplačilu mestnej občini	„	131.641-46
Ako se vse to sešteje	gld. 1.462.661-79	
in odtegne od zneska pasiv	„ 1.729.112-43	
moralo bi gotovega denarja koncem leta 1895 biti	gld. 266.450-64	

Bilo ga je pa: v mestnej hranilnici, kakor je vidno pod točkami 8—14 gld. 151.798-87

v blagajnici ad 1.)	„ 6.965-88	
v klavničnej zalogi ad 3.)	„ 200—	
v obligacijah ad 15.)	„ 84.630—	gld. 243.594-75
torej manj za	gld. 22.855-89	

ki so bili pokriti pod točko 17. s tirjatvami za vodovodno naklado, navrtalna dela in večjo porabo vode.

Omeniti je, da se točka 29. pasiv popolnoma krije s točkami 11—14 aktiv in da se je od letošnjega leta na dalje uredilo knjigovodstvo tako, da se bodo vodili posebni računi o amortizačnem zakladu in o vodovodnih rezervnih fondih.

Amortizačni zaklad in denar za neizžrebane srečke je na posebne knjižice naložen v hranilnici.

Toliko se mi zdi vredno omeniti o glavni bilanci loterijskega posojila Ljubljanskega mesta za leto 1895.

Račun anuitét znaša, kakor vidite na strani 136., 70.583 gld. 89 1/2 kr., in ako se od tega odštejejo obresti od še ne izplačanih dobitkov v znesku 1244 gld. 39 kr., ostane 69.339 gld. 50 1/2 kr., in s tem se pokaže v primeri z loterijskim posojilom v znesku 1.471.875 gld., da se je to posojilo z 4-71 0/0, torej v primeri z amortizačnim načrtom za 0-21 0/0 višje, v primeri z uspehom leta 1894. pa za 0-25 0/0 neugodnejše obrestovalo.

V ostalem, mislim, da ni treba ničesar več omeniti, ker je vsa stvar v poročilu samem zadosti pojasnjena in samo glede proračuna posojilnega zaklada za leto 1897. še omenjam, da znaša potrebščina 72.592 gld. 23 kr., pokritje pa 80.106 gld. 94 1/2 kr. in torej prebitok 7.514 gld. 71 1/2 kr.

Iz tega poročila je razvidno, da se loterijsko posojilo vestno in pravilno upravlja in v imenu finančnega odseka predlagam :

„Visoki deželni zbor skleni:

1.) Glavna bilancija mestnega loterijskega posojila ljubljanskega za 31. dan meseca decembra 1895. leta se jemlje na znanje.

2.) Dalje se jemlje na znanje to bilancijo dopolnujoča računa anuitét ter dobička in zgube, kakor tudi mestnega loterijskega posojila ljubljanskega proračun za l. 1897. s potrebščino 72.592 gld. 23 kr. in pokritjem 80.106 gld. 94 1/2 kr., torej s prebitkom 7.513 gld 71 1/2 kr.“

Deželni glavar :

Želi kdo besede?

Gospod poslanec dr. Schaffer ima besedo.

Abgeordneter Dr. Schaffer :

Selbstverständlich beabsichtige ich durchaus nicht in irgend einer Weise dem Antrage des Herrn Berichterstatters, beziehungsweise des Finanzausschusses entgegen zu treten, sondern schlicke mich demselben vollkommen an. Ich möchte nur mit ein paar Worten die Aufmerksamkeit des hohen Hauses auf den letzten Absatz der Marg.-Zahl 7 des § 5 des Rechnungsbereiches lenken, worin angedeutet wird, daß betreffs der Art der Bilanzirung des Laibacher städtischen Lotterieanlehens seit längerer Zeit Verhandlungen im Zuge und dem Abschluße nahe sind, und daß die Bilanz künftig in einer veränderten Form aufgestellt werden wird. Der hohe Landtag hat somit heute zum letztenmale diese Bilanz in der seit Jahren üblichen Form vor sich. Mit Rücksicht auf die Natur dieser Angele-

legenheit und im Interesse der Uebersichtlichkeit der ganzen Gebarung, ferner mit Rücksicht auf die bestehenden Instructionen für die Verwaltung des Anlehens hat sich nämlich schon vor längerer Zeit als zweckmäßig herausgestellt, daß namentlich in einem Punkte eine Aenderung eintreten soll, daß nämlich die Gebarung und infolgedessen die Bilanzirung und die Buchführung bezüglich des Lotterie- und Tilgungsfondes getrennt werden. Die Folge dieser Maßregel wird die sein, daß wir eine viel bessere und übersichtlichere Controle über die Angelegenheit haben werden. Ich kann nur noch die Bemerkung beifügen, daß die Verhandlungen über diese Angelegenheit im Einvernehmen aller competenten Factoren schon als im vollsten Zuge befindlich zu betrachten sind und begründete Hoffnung vorhanden ist, daß die Sache in zweckmäßiger und praktischer Weise geordnet wird und definitiv in das richtige Geleise kommt.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

Gospod deželni predsednik ima besedo.

S. k. Landespräsident Freiherr v. Sein:

Ich habe den Ausführungen des Herrn Abgeordneten Dr. Schaffer nur wenige Worte beizufügen. Diese Verhandlungen sind schon längere Zeit im Zuge und ich hoffe, daß sie zu einer vollständigen Klarstellung der ganzen Sachlage führen, die sich in erster Linie daraus ergeben wird, daß nicht nur eine vollkommene Trennung des Lotteriefondes und des Amortisationsfondes stattfinden, sondern auch die Bilanz dieser beiden getrennt zu führenden Fonde eine vollkommen separate wird, und ferner genau festgestellt wird, durch welche Activa speciell der Annuitätenfond und der Lotteriefond gedeckt wird. Unter der Voraussetzung, daß diese Klärung erfolgt, und die Sache ist, wie der Herr Abgeordnete Dr. Schaffer bemerkt hat, im vollsten Zuge, habe ich weder gegen den Voranschlag noch gegen die Bilanz, wie sie heute vorliegt, etwas zu erinnern, sondern möchte nur bemerken, daß in Consequenz dessen, daß der Annuitätenfond vollkommen separat auszuweisen sein wird, die Regierung sich noch vollständig freie Hand behält bezüglich jenes Darlehens von 144.600 fl., welches laut Nummerung 7 auf Pagina 138 des Rechenschaftsberichtes infolge Gemeinderathsbeschlusses vom 1. September 1896 nicht weiter zu verzinsen ist, weil es abgeschrieben wurde. Es unterliegt gar keinen Zweifel, daß die Gemeinde berechtigt war, diese Abschreibung vorzunehmen, falls das Darlehen dem Lotteriefonde entnommen wurde, sollte es jedoch dem Amortisationsfonde entnommen worden sein, so müßte ein anderes Arrangement platzgreifen, denn aus dem Annuitätenfonde darf das Darlehen nicht gegeben werden, weil dies der Natur des Annuitätenfondes widersprechen würde. Dies alles kann erst dann klargestellt werden, wenn sowohl bezüglich des eigentlichen Lotteriefondes als auch bezüglich des Amortisationsfondes vollkommen gesonderte Bilanzen vorliegen werden. Unter dieser Voraussetzung habe ich zu dem Antrage des Finanzausschusses nichts weiter zu bemerken.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec Hribar se je oglašil k besedi.

Poslanec Hribar:

Visoka zbornica! Oba častita gospoda predgovornika nista imela proti glavni bilanci mestnega loterijskega posojila Ljubljanskega ničesar ugovarjati; jedino le poslednji prečastiti gospod predgovornik je omenil, da si visoka vlada pridržuje proste roke glede tistega zneska, ki se je bil izposodil mestni občini Ljubljanski in ki se je dosedaj postavljaval v bilanco mestnega loterijskega posojila Ljubljanskega pod točko 7 aktivov.

Razume se samo po sebi, da nikdo ne more in ne sme visoki vladi kratiti pravice, o tej stvari sklepati in svoje mnenje uveljavljati. Da bi pa stvar že danes jasna bila, moram pripomniti, da ni nobene dvojbe, da dotični denar ni bil vzet iz amortizačnega zaklada, temveč da se je vzela iz mestnega loterijskega fonda. To je že častiti gospod poročevalec sam naglašal, ker je s številkami dokazal, da je znesek 131.641 gld. 46 kr. vzeta iz ravno tistega fonda, kakor od 3, 4, 5 in 6 izkazane svote, ki se tičejo klavnice, vodovoda in vojašnice. Torej ne more biti nobenega dvoma, da dotični znesek ni vzeta iz amortizačnega zaklada. Ako bi pa kdo še dvomil, mora ga opomba častitega gospoda poročevalca drugače poučiti, ki je dejal, da je ves denar, kolikor ga je treba za amortizačni zaklad hraniti in denar za neizžrebane srečke v hranilnici na posebno knjižico naložen. O tem se deželni odbor in visoka vlada kot nadzorovalna organa lahko o vsaki priliki pri blagajnici prepričata. Ker je ta denar torej naložen v gotovini, vidno je, da svota, ki se je svoje dni izplačala mestni občini Ljubljanski, ni vzeta iz te glavnice, ker bi sicer ne mogla biti v hranilnici naložena.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglašil. — Niemand meldet sich.)

Gospod poročevalec?

Poročevalec dr. Žitnik:

Ne.

Deželni glavar:

Torej prosim glasovati o predlogih finančnega odseka, da se vzame na znanje: 1.) bilanca loterijskega posojila ljubljanskega za 31. dan meseca decembra 1895. in

2.) računa anuitet ter dobička in izgube, kakor tudi proračun tega posojila za leto 1897.

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo tema dvema predlogoma, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Preidimo k daljni točki:

9. Ustno poročilo finančnega odseka o pospeševanji vinoreje na Kranjskem (k prilogi 35.).

9. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses, betreffend die Förderung des Weinbaues in Krain (zur Beilage 35.).

Berichterstatter Ritter von Langer:

Hohes Haus! Ich habe die Ehre über den Bericht des Landesauschusses betreffend die Förderung des Weinbaues in Krain zu referiren. Die geehrten Herren haben diesen Bericht des Landesauschusses vor sich und ersehen daraus, daß derselbe in mehrere Capitel: Verbreitung der Reblaus in Krain, Anlagen mit amerikanischen Reben und Musterweingärten, Bericht über die Thätigkeit des Landes-Wanderlehrers für Weinbau und Kellerwirtschaft, Landespepiniere in Laibach, Unterstützung für Musterweingärten und an bedürftige Weingartenbesitzer, und schließlich: Unverzinsliche Darlehensanträge an Weingartenbesitzer zerfällt. Ich werde also dementsprechend capitelweise die wichtigste Frage der Förderung des Weinbaues in Krain besprechen.

Gleich aus dem I. Capitel ist zu entnehmen, daß die Verseuchung durch die Reblaus vom Jahre 1894 auf 1895, worüber der erste Absatz handelt, wieder um 223 ha vorgeschritten ist und zwar sind von 10836 ha Weinland nach diesem Berichte nunmehr 7088·43 ha bereits verseucht. Über die Anzahl der verseuchten ha liegt hier eine nach den einzelnen Bezirkshauptmannschaften specificirte Darlegung vor und zwar werden da als verseucht angeführt in der Bezirkshauptmannschaft:

Gurkfeld	3117·65 ha
Rudolfswert	1570·63 „
Tschernembl	2105·32 „
Abelsberg	870·96 „

Die Summe der verseuchten ha in den Bezirkshauptmannschaften — und da sind alle Bezirkshauptmannschaften angeführt, in welchen der Weinbau betrieben wird, beträgt hiernach 7664·56 ha, während oben behauptet wird, daß 7888·43 ha verseucht sind; infolge dessen möchte ich die Frage stellen, wo denn eigentlich diese 223·87 ha liegen? denn in den Bezirkshauptmannschaften, in welchen Weinbau getrieben wird, liegen — nach obigen Daten diese 223·87 ha nicht. Das scheint eine Art Bezirkbild zu sein! (Veselost. — Heiterkeit.)

Aus dem Berichte des Landesauschusses ist weiter zu entnehmen, daß der Tschernempler Bezirk am meisten verseucht ist, indem 96·1% von der Gesamtweinbaufläche verseucht erscheinen.

Im Capitel II. werden die Anlagen mit amerikanischen Reben und Musterweingärten besprochen. Die Anlagen mit amerikanischen Reben sind entweder staatliche, oder staatlichsubventionirte oder Privatanlagen.

Zu den staatlichen Anlagen gehört vor allem die Anlage in Slap im politischen Bezirke Abelsberg, welche derzeit 58 a 49 m² umfaßt, aber im Laufe des heurigen Jahres um 7000 m² erweitert werden soll, indem das Ackerbauministerium einen Acker dieser Fläche dazu verpachtet hat, um diese staatliche Nebenanstalt zu vergrößern. Die größte staatliche Anlage mit amerika-

nischen Reben aber ist jene in Landstraß im Ausmaße 2 ha 40 a, aus welcher eben der größte Theil der abzugebenden Reben stammt, dann in Dražič bei Möttling im Ausmaße von 1 ha 28 a 46 m² und schließlich die Anlage in Tschernembl mit 61 a 69 m². In Summa repräsentiren diese staatlichen Anlagen ein Areal von 5 ha 67 a mit circa 32000 Rebstöcken. Von den staatlich subventionirten Nebenanlagen existirte bis jetzt eine solche in Derča bei St. Barthalmä, die aber mit Ende des Jahres 1896 aufgelassen werden soll, indem dieselbe in der Nähe von St. Barthalmä sich befindet und man nun im Begriffe steht, in St. Barthalmä selbst eine größere Rebschule zu errichten; außerdem besteht in St. Gantian eine staatlich subventionirte Rebanlage. Diese staatlichen und vom Staate subventionirten Anlagen haben im Jahre 1895 ein Rebenmaterial von zusammen 809.694 Stück Schnittreben und Wurzelreben erzeugt, wovon die meisten in Krain verkauft wurden, ein kleiner Rest aber auch außerhalb Krains.

Von den Privatanlagen ist vor allen die Anlage der landwirtschaftlichen Filiale in Gurkfeld zu nennen, welche in ausgezeichneter Weise geführt wird, aber auch entsprechende Subventionen vom Lande und der Krainischen Sparkasse erhalten hat und in dieser Beziehung eben sehr viel leistet. Eine zweite ebenfalls hervorragende Privatanlage ist auch die von der landwirtschaftlichen Filiale in Rassenfuß errichtete; diese ist in dem vorliegenden Berichte des Landesauschusses nicht erwähnt, da sie erst im Laufe des Jahres 1896 errichtet worden ist; dieselbe hat von Seite des Staates eine Unterstützung von 500 fl., von der Krainischen Sparkasse eine solche von 1000 fl. erhalten und das Areal dieser Rebanlage der landwirtschaftlichen Filiale in Rassenfuß beträgt 1 Joch. Diese zwei Filialen in Gurkfeld und Rassenfuß sind diejenigen, welche in der Richtung der Regenerirung der Weingärten am ersprießlichsten wirken und bisher in dieser Beziehung das meiste geleistet haben, wobei ich allerdings beifügen zu müssen glaube, daß die politische Behörde in Gurkfeld in außerordentlich zielbewußter Weise der Bevölkerung bei der Regenerirung der Weingärten an die Hand geht. (Poslanec grof Barbo: — Abgeordneter Graf Barbo: „Sehr richtig.“) Dann sind zu erwähnen die Rebschulen der landwirtschaftlichen Filialen in Rudolfswert und Tschatesch, die jedoch von keiner Bedeutung sind.

Nun kommt das III. Capitel: „Bericht über die Thätigkeit des Landes-Wanderlehrers für Weinbau und Kellerwirtschaft.“ Die eine Aufgabe des Wanderlehrers ist die, daß er die Pepiniere in Laibach unter seiner Leitung hat, eine zweite aber die, daß er die Bevölkerung mit den Maximen des neuen Weinbaues bekannt macht, dieselbe zur Veredlung der Reben, zu Neuanlagen der Weinkultur anleitet, Wandervorträge hält, Demonstrationen vorführt, mit einem Worte alles thut, um die Bevölkerung dazu anzuregen, die Weingärten zu regeneriren. Es wäre aber auch wünschenswert, wenn der Wanderlehrer die Bevölkerung darin unterrichten würde, wie die Gesuche an die politischen Behörden zu machen und welche Beilagen beizuschließen sind, wenn es sich darum handelt, eine 12 jährige Steuerbefreiung oder eine Steuerbefreiung überhaupt zu erlangen, denn die Leute machen die Gesuche viel-

fach nicht correct, belegen sie nicht genügend, weshalb die Behörden oft bemüßiget sind, erst Nachforschungen darüber zu pflegen, wodurch die Sache nur verlangsamt wird, während, wenn die Bevölkerung eine Unterweisung darin erhält, wie die Gesuche zu machen, welche Belege anzuschließen sind, die Behörde in die Lage gesetzt wird, die Gesuche viel schneller erledigen zu können. Der Wanderlehrer hat in Ausübung seiner Amtspflichten 49 Vorträge gehalten, zu welchen sich im ganzen ungefähr 2700 Personen eingefunden hatten; jeder Vortrag dauerte $1\frac{1}{2}$ —3 Stunden, wobei auch Demonstrationen in den verschiedenen Veredelungsarten vorgeführt wurden.

IV. Capitel „Landespepinere in Laibach.“ Diese Pepinere hat im Jahre 1896 von dem Ackerbauministerium 170.000 amerikanische Schnitt- und Wurzelreben unentgeltlich erhalten. Nun ist im Berichte angeführt, daß von diesen 170.000 Schnitt- und Wurzelreben sehr viele — „eine größere Menge,“ heißt es da — an einzelne Weinbauer und Rebschulen vertheilt worden sind. Die hohe Regierung beanständete es seinerzeit, daß Reben, welche an die Landespepinere abgegeben wurden, von derselben, respective vom Landesauschusse wieder an andere Parteien weiter verschenkt worden sind, indem sie ganz richtig bemerkte, daß sie das Schenken auch selbst treffen würde. Nun ist aber mit Rücksicht auf diese Äußerung der hohen Regierung sowohl von Seite des Wanderlehrers als auch von Seite des Landesauschusses mir die Versicherung gegeben worden, daß von den diesmal vom Ackerbauministerium erhaltenen, im Berichte erwähnten 170.000 Reben keine Reben verschenkt wurden und daß somit diese Angabe im Berichte auf einem Irrthume beruht. Es würde dies auch mit dem zweiten Abjage dieses Capitels im Widerspruche stehen, wo es heißt, daß außer den 126.000 Veredlungen noch 125.600 Stupfer und schwache Wurzelreben eingelegt worden sind. Es sind also von diesen 170.000 Stück Reben von der Pepinere 126.000 Stück zur Veredlung verwendet worden, und zwar 80.000 auf Wurzelreben und 46.000 auf Schnittreben. Von diesen 126.000 Veredlungen sind 30.300 angewachsen. Es heißt zwar in dem Berichte, daß 70.000 angewachsen sind, doch heißt es gleich weiter: „doch sind im Ganzen nur 30.300 vollkommen tadellose Veredlungen zur Abgabe bestimmt“, d. h. von den 126.000 Reben sind 70.000 angewachsen, doch so ungenügend, daß sie eben nicht als angewachsen und brauchbar anzusehen sind; insolgedessen sind von den 126.000 Veredlungen eigentlich nur 30.300 angewachsen und daher brauchbar, die anderen aber sind überhaupt zum Wegwerfen. Nun sind diese 30.300 Reben zum Preise von 8 kr., beziehungsweise 4 kr. abgegeben worden, ein Theil davon, nämlich 3660 Stück, aber gelangte infolge der Anregung des Herrn Abgeordneten Schweiger im vorigen Jahre sogar unentgeltlich zur Abgabe. Der Herr Abgeordnete Schweiger hatte nämlich im vorigen Jahre eine Resolution gestellt, die auch durchgedrungen ist, wornach es dem Landesauschusse überlassen bleibt, die Preise für veredelte amerikanische Reben zu bestimmen. Dabei mögen die Preise möglichst billig gehalten, hieß es, und wenn nothwendig, die Reben auch unentgeltlich abgegeben werden. Auf diese veredelte Reben sind außerordentlich viele Anmeldungen eingelaufen, ein

Zeichen, wie nothwendig die Pepinere ist und wie sehr sie ihrem Zwecke entspricht, es sind Gesuche um 166.000 veredelte Reben eingelaufen, leider aber waren nur 30.300 solche Reben da. Die Kosten der Pepinere beliefen sich im Jahre 1896 auf 3462 fl. 16 kr., präliminirt waren jedoch dafür nur 3000 fl., woraus sich ergibt, daß das Präliminare um 462 fl. 16 kr. überschritten wurde. Das ist damit zu erklären, daß im vorigen Jahre bei Berathung des Gegenstandes gleichzeitig der Beschluß gefaßt worden ist, daß auch ein Schnittweingarten zur Erzeugung von Schnittreben bei der Pepinere angelegt werden soll, damit die Pepinere bezüglich des Rebmateriels möglichst selbständig gestellt wird. — Diese Anlage des Schnittweingartens hat bei 1000 fl., nämlich 950 fl., gekostet und zwar aus dem Grunde soviel, weil die Reben, welche in dem Schnittweingarten eingesetzt worden sind, erst von einem gewissen H. Wibmer in Pettau und J. Malus in Wisell bezogen wurden, um eben vollkommen reinrassige Sorten zu erhalten, indem man die Wahrnehmung gemacht hatte, daß sonst bei Abgabe von Reben an die Pepinere nicht immer auf die Reinheit der Sorten gesehen wurde, sondern verschiedene Sorten miteinander gemischt vorkamen. Damit dieser Fall bei Anlage eines Muttergartens nicht eintrete, hat man sich an sichere Privatrebschulen gewendet, und daraus sind einige hundert Gulden mehr an Kosten erwachsen. Die ordentlichen Auslagen der Pepinere belaufen sich also approximativ auf 2500 fl. Nun hat der Finanzausschuß der Ansicht Ausdruck gegeben, daß es richtig wäre, die Landespepinere, nachdem sie ein lebensfähiges Institut ist, mit der Zeit zu erweitern, ferner daß darüber eine specielle Rechnungsführung platzgreifen und insolgedessen wie bei anderen Landesanstalten in jedem Jahre auch ein Rechnungsabschluss und ein Voranschlag dem hohen Landtage vorgelegt werden soll. Hierüber wird eine Resolution zur Annahme vorgeschlagen, die ich später verlesen werde. Nun ist hier noch zu bemerken, daß, um das Reifen des Holzes der Schnittreben im Schnittgarten der Pepinere zu beschleunigen, als Mittel hierzu Chili-Salpeter angewandt wird. Es ist die Frage, ob das Schnittholz hier reifen wird, eine Frage, wo ich wirklich Bedenken habe, ebenso ob durch jenes Mittel das Reifen des Holzes beschleuniget werden wird. Wird aber kein reifes Holz erzeugt, so kann der Erfolg des Veredelns absolut kein guter sein; nun es wird sich ja zeigen. Ich glaube nicht, daß hier in Laibach, in Durchschnittsjahren die Schnittreben so reifen werden, wie dies nothwendig ist, um sie als Grundlage zur Veredlung mit Erfolg gebrauchen zu können.

Ich komme nunmehr zum V. Capitel „Unterstützungen für Musterweingärten und an bedürftige Weingartenbesitzer“ da ist durch einen Beschluß von vorigen Jahre dem Landesauschusse die Summe von 1000 fl. bewilligt worden; der Landesauschuß hat 1092 fl. ausgegeben.

Capitel VI.: „Unverzinsliche Vorschüsse an Weingartenbesitzer“ ist meiner Ansicht das wichtigste. Von der Summe von 20.000 fl., welche im Jahre 1895 zu diesem Zwecke bewilligt worden ist, sind 2792 fl. übriggeblieben; diese erübrigte Summe von 2792 fl. müßte, wenn darüber nicht ein separater Beschluß gefaßt

wird, ganz einfach als ein Ersparnis im Jahre 1895 angesehen und dürfte nicht ausgegeben werden, weshalb der Finanzausschuss um eben diese 2792 fl. dem ursprünglichen Zwecke zu erhalten, den Beschluss gefasst hat, den Betrag von 2792 fl. für das heurige Jahr zur Prolongierung vorzuschlagen; in Folge dessen würde die Summe von 17.800 fl., welche für unverzinsliche Vorschüsse eingestellt wird, auf über 20.000 fl. completirt werden. Nun ist aber alle Aussicht vorhanden, daß heuer viel mehr Gesuche einlaufen werden, oder schon eingelaufen sind um unverzinsliche Darlehen, als selbst diese Summe ausmacht. Während nämlich bisher nie soviel Gesuche einlangten, daß die bewilligte Summe erschöpft worden wäre, so daß meistentheils gegenüber dem Präliminare Ersparnisse erzielt worden sind, sind heuer, wie hier bemerkt wird, gegen 1000 Gesuche mit einem Gesamtanspruche von 55.000 fl. eingelangt. Der Finanzausschuss hat diese Thatsache in Erwägung gezogen und ist hierbei der Meinung gewesen, daß, wiewohl die Regierung in dem nämlichen Maße zu diesen Vorschüssen, wie das Land, beiträgt, demnach heuer im ganzen über 40.000 fl. verfügbar wären, doch nicht alle Petenten vollkommen befriedigt werden könnten und hat daher die Frage ventilirt, ob nicht etwa 10.000 fl. aufzunehmen wären und mit diesen 10.000 fl. ebenso zu verfahren wäre, wie es der § 5 bezüglich der 17.800 fl. bestimmt. Ich habe mich im Finanzausschusse zwar nicht dafür ausgesprochen, fühle mich jedoch als Vertreter des Finanzausschusses verpflichtet, jene Anträge zu vertreten und dafür einzustehen, welche der Finanzausschuss angenommen hat; in Folge dessen ich für die Aufnahme des Betrages von 10.000 fl. plaidiere, dessen Zinsen aus dem Landes-culturfonde bestritten werden sollen. Das Land trifft hierbei keine weitere Belastung, denn das Capital von 10.000 fl. wird von den betreffenden Parteien nach und nach zurückgezahlt werden, was aber die Zinsen betrifft, so werden dieselben aus dem zu Landes-cultur-zwecken bestimmten Reste des Landes-cultur-fondes zu tragen sein.

Es erübrigt mir nur noch die Anträge des Finanzausschusses vorzulesen, welche folgendermaßen lauten:

„Der hohe Landtag wolle beschließen:

Zur Förderung des Weinbaues in Krain werden für das Jahr 1897 folgende Credite aus dem Landes-fonde bewilliget:

1.) Für die Pempinere sammt Schnittweingarten beim Landes-Zwangsarbeitshause 3.900 fl.

Zu diesem Punkte erlaube ich mir zu bemerken, daß der Betrag von 3900 fl. wohl ungewöhnlich hoch ist, aber die Summe von 900 fl., die über die gewöhnlich prälimirt gewesene Summe von 3000 fl. beantragt wird, erscheint dadurch gerechtfertiget, daß für den Schnittweingarten der Pempinere 6—7 m hohe Reb-pflöcke angeschafft werden müssen die, 8—10 fr. per Stück berechnet, — und ungefähr 900 fl. kosten werden, so daß diese Summe nicht zu hoch gegriffen erscheint.

2.) für den Weinbau-Wanderlehrer . 1.450 fl.

3.) für Geldunterstützungen an landwirtschaftliche Filialen und Gemeinden für Musterweingärten, sowie an bedürftige Weingartenbesitzer 1.000 fl.

4.) für chemische Untersuchungen von Weingartenböden 150 „

5.) für unverzinsliche Vorschüsse an einzelne Besitzer bis zum Höchstbetrage von 200 fl., wenn die k. k. Regierung den gleichen Betrag bewilliget 17.800 „

6.) Außerdem wird der Landesauschuss ermächtigt, zur Abgabe unverzinslicher Vorschüsse behufs Förderung des Weinbaues ein nicht über 4 1/2% verzinsliches Darlehen von 10.000 fl. aufzunehmen und dasselbe aus den Einnahmen des Landes-cultur-fondes zu verzinzen.

7.) der aus dem Credite des Jahres 1895 zur Förderung des Weinbaues in Krain durch Abgabe unverzinslicher Vorschüsse an einzelne Besitzer nicht verwendete Restbetrag von 2792 fl. wird auf das Jahr 1897 verlängert.

Bezüglich des sub 4 „für chemische Untersuchungen von Weingartenböden“ eingestellten Betrages von 150 fl. wäre zu wünschen, daß dieser Betrag auch wirklich ausgegeben wird, denn die Untersuchung der Weingartenböden ist sehr nothwendig, da, falls diese Untersuchung unterbleibt, bei den Anlagen die größten Fehler begangen und dadurch große Schäden verursacht werden können.

Außerdem beantragt der Finanzausschuss eine Resolution, welche folgendermaßen lautet:

Resolution.

„Der Landesauschuss wird beauftragt, künftighin jährlich über die Einnahmen und Ausgaben der Landes-pempinere in Laibach einen Rechnungsabschluss und über das Erfordernis und die Bedeckung einen Vorschlag dem hohen Landtage vorzulegen.“

Deželni glavar:

Otvarjam razpravo.

Zeli kdo besede?

Gospod poslanec Povše ima besedo.

Poslanec Povše:

Visoka zbornica! Kot član deželnega odbora opomnim sledeče besede.

Glede opazke častitega gospoda referenta, da se številke, ki se izkazujejo v poročilu, povsem ne ujemajo z naznanilom, da se je ploščevina vinogradov, ki so bili leta 1895. opustošeni po trtni uši, pomnožila za 223-87 ha, pripominjam, da je dotični skladatelj tega poročila posnel te številke iz poročila tehničnega voditelja del proti trtni uši gospoda Bohuslava Skalickega, in pri tem dotične napačne številke vzel iz rubrike prejšnega leta. Vsled tega te pomanjkljivosti.

Kar se tiče opazke glede brezplačne razdelitve trt, katere je dežela od vlade dobila, je že častiti

gospod poročevalec vitez Langer omenil, da se to ni zgodilo in ne vem, kako je dotični uradnik to mogel spraviti v poročilo. Dejanski dokaz za to je, da je preostalo 126.000 trt, ki so se cepile v pepinjeri. To je v protislovji s tem, da bi se bile trte sploh razdelile, ampak deželni odbor je na to pazil, kar je prečastiti gospod deželni predsednik lani opomnil.

Častiti gospod referent je tudi omenil dozorelosti trsja v matičnjaku in izrekel dvom ali bojazen, da morda Ljubljansko obnebje ni pravo, da bi se moglo izgojevati trsje tako, da bi bilo popolnoma dozorelo. Gospod referent kot vinogradnik dobro ve, da je od dobre dozorelosti trsja največ odvisna rezistenca proti trtnim boleznim in ujmam in ravno zato dvomi, da se bo v manj ugodnem obnebju Ljubljanskem posrečilo, res dobro dozorelega lesa vzgojiti, akoravno se poslužuje umetnih gnojilnih pripomočkov, da bi trsje prej dozorelo. Opomnim pa, da je lansko leto bilo tako, da ga vinogradniki štejejo med ona leta, ki so najslabša, kajti hladno je bilo, vedno deževnato, z eno besedo, vsi faktorji so se združili proti dobrem dozorevanju trsja. V lastno zadoščenje pa navajam, da se je vzlic vsem tem še celo lansko leto precej dobro obneslo, tako da je za gotovo upati, da bo v bolj ugodnih razmerah osobito s pripomočjo umetnih gnojil trsje v matičnjaku še bolje dozorelo.

Zaradi proračunene svote, katero je omenjal gospod referent, imam pripomniti, da deloma najdejo te številke pokritje v deželnem proračunu. Navajam, da k plači 1450 gld. za popotnega učitelja 700 gld. prispeva poljedelsko ministerstvo razun 5050 gld. pavšala in ravno tako bo povrnjenih 4—500 gld. od svote, katera se razdeli kot posojilo revnim vinogradarjem v zneskih po 10—20 gld., če so nasadili gotovo ploščevino z novimi trtami.

Dovoljujem si kot prijatelj vinoreje in član deželnega odbora, izprositi si še za nekoliko trenutkov potrpljenja visoke zbornice. Gospoda, jaz ne bom zapadel v oni ton, kakor postavim kmetijska filijala v Krškem, katere delavnost ne le hvalim, ampak naravnost občudujem. Prava sreča je za ondotne kraje, da je ta filijala tako delavna in razumna, spominjate se, gospoda, da smo lansko leto imeli v obravnavi peticijo te filijale, v kateri je zahtevala, da naj dežela najme posojilo pol milijona gld. v svrhu regeneriranja opustošenih vinogradov. Tudi na tem stališči ne stojim, kakor gospod popotni učitelj, podajajoč deželnemu odboru predlog, da skuša doseči v deželnem zboru več stotisoč goldinarjev, iz katerih bi deželni odbor sporazumno z deželno vlado posestnikom vinogradov dovoljeval izdatna posojila. Jaz mislim, gospoda, da sedanje podpore že kažejo, da dežela in država tam, kjer je absolutno potrebno in si dotični vinogradniki iz lastnih sredstev ne morejo pomoči, radi na pomoč prihitita. Vender stojim na stališči, da se s temi malimi sredstvi, ki se sedaj vporablja, ne bo dalo zadosti doseči. Deloma je bila nekaka obupnost v našem ljudstvu kriva, da so se tako polagoma začeli oglašati za podporo. Sedaj se je to že na bolje obrnilo. Imel sem ponovljeno priliko, izražati svojo radost in izreči, da

hvalim in občudujem pogumnost dolenjskega prebivalstva, kako se bori z filoksero, kako neutrudno dela pretekli dve zimi in porablja svoj čas od ranega jutra do pozne noči, da prekopava skalovit trd svet in ga pripravlja za regeneracijo. Toda eno je istinito, s sredstvi dežele same se ne da izhajati in to se vidi, ako se pregleda od vlade došle prošnje za brezobrestna posojila. Priznavati moram, da je vlada jako stroga in da je tam, kjer je videla, da take podpore ni treba, prošnjo takoj odklonila ali vsaj petič znižala in da je v vsakem slučaju gledala, da je prošnja utemeljena in se tudi ozirala na varnost državnega in deželnega posojila, ali vzlic temu je došlo deželnemu odboru toliko prošenj za brezobrestno posojilo, da bi moral imeti 55.000 gld. na razpolaganje, ako bi hotel vsem prosilcem ustreči. Gospodje sami veste, kakošen je finančni položaj dežele in z ozirom na to in na lanski sklep visokega deželnega zbora, da se svota 20.000 gld. ne sme prekoračiti, predlagal je deželni odbor, da se svota 17.800 gld. sprejme v proračun, katera bi bila deželnemu odboru na razpolaganje, da zamore pritrjevati oziroma se pridružiti predlogom visoke vlade glede dovolitve brezobrestnih posojil za vinogradnike, ki so podpore potrebni. Kot poročevalec v deželnem odboru o tej zadevi pa mi je znano, da je ogromni večini prošenj iz te svote nemogoče ustreči in zato menim, da je visoka zbornica tistega mnenja, kakor jaz kot referent, da naj bi se iz te male svote letos dala brezobrestna posojila v prvi vrsti tistim krajem, ki doslej malo ali nič niso dobili. Novomeški okraj doslej skoraj nič ni dobil in zato sem stavil predlog visoki vladi, da naj bi se tiste prošnje, ki so došle iz Novomeškega okraja, iz Belekrajine in iz Vipavskega, ugodno rešile. Obžalovati pa je, da na Krški okraj, ki je veliko regeneriral, iz te svote ne pride več kakor 800 gld.

To me je vodilo, da sem v finančnem odseku poprosil besede in predlagal, da bi se pooblastil deželni odbor, da najme pri kranjski hranilnici še posebno posojilo 10.000 gld., iz katerega naj bi se dovolila še nadaljna brezobrestna posojila. — Pri tej priliki se iskreno zahvaljujem prečastitemu visokorodnemu gospodu deželnemu predsedniku, da je poprijel besedo in rešil ta moj predlog. Pristavil sem, da naj bi se obresti, dokler se brezobrestna posojila ne vrnejo in ne poplača dolg v hranilnici, pokrivajo iz dohodkov deželno-kulturnega zaklada, ki znašajo 2023 gld. na leto in ki se gotovo opravičeno in popolnoma utemeljeno smejo porabiti deloma v prosep vinoreje za regeneriranje vinogradov.

Gospoda moja, bodimo požrtvovalni. Res je to, da te podpore v prvi vrsti pridejo le na korist enega dela prebivalstva, ampak za ta del so ravno vinogradi eminenten vir blagostanja. Prečastiti gospod deželni predsednik je že povdarjal, da mi gremo boljšim časom nasproti in gotovo mi vsi želimo, da bi se ta nada uresničila in da bi kmalu prišel čas, katerega radostno pričakujemo, ko ne bo več treba govoriti o bedi in revščini dolenjskega prebivalstva. Bati se je bilo, da povsem osiromaši našo vinogradsko ljudstvo, toda že sedanji uspehi regeneriranih vinogradov so veliki, tudi kvaliteta novega vina je boljša

in ker se je ljudstvo tako krepko lotilo dela, upati je, da v malo letih prebijemo katastrofo, ki je našo deželo zadela po trtni uši.

Pa ne le ljudstvo samo, ampak tudi država in dežela imata pri tem velik interes, ker v prvi vrsti gre za to, da ustraja ljudstvo na rodni zemlji in da ni primorano, daleč preko širnega morja v Ameriki si iskati zaslužka in kruha za vsakdanje življenje. Iz obnovljenih vinogradov pa bo tudi državi in deželi prihajal davek v obilnejši meri in gotovo je, da je od dežele izdani tisučak za obrestovanje najetega posojila dobro naložen.

Visoki deželni zbor naj torej poleg 17.800 gld., ki se imajo pokriti iz deželnega zaklada, še dovoli, da deželni odbor najme posebno posojilo 10.000 gld. v svrhu, da se potom brezobrestnih posojil pospeši obnovljenje vinogradov. Za letos bo na ta način mogoče kaj uspešnega storiti in se ozirati tudi na prošnje iz okrajev, n. pr. iz Krškega, ki bi sicer malo ali nič ne dobili. Za prihodnje leto pa bodi deželnemu odboru skrb, da izposluje pri visokem c. kr. poljedelskem ministerstvu izdaten, nad 100.000 gld. znašajoč prispevek iz državnega kmetijskega investicijskega zaklada 10 milijonov goldinarjev, ki se ima po obljubi visokega ministerstva letos ustanoviti. Ker bo to posojilo brezobrestno, bo imela dežela le prevzeti nekako garancijo in tako bo mogoče, v to svrhu najeti visoke svote, da se potem izdatno in hitro pospeši zopetna zasaditev opustošenih vinogradov in omogoči, da se bodo kmalo vrnili časi, ko bodo prijazne vinske gorice zopet ozelenele, s tem pa tudi pripomore dobremu in krepkemu našemu ljudstvu do blagostanja in boljše bodočnosti. (Zi-vahno odobravanje na levi. — Lebhafter Beifall links.)

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec Pfeifer ima besedo.

Poslanec Pfeifer:

Visoka zbornica! Vsak izmed nas je prepričan, da naša po raznih nezgodah ubožana dežela bo težko zadostovala vedno rastočim zahtevam za brezobrestna posojila. Da se vsi uničeni vinogradi hitro obnove, bo morala država prispevati v večji meri k brezobrestnim posojilom. To je pa mogoče, ako bi se dajala brezobrestna posojila iz tako imenovanega investicijskega zaklada, ali pa da se prenaredi zakon z dne 28. marca 1892, št. 51. drž. zakona, tako da se odvzame deželam pretežno breme in zakon uravna v tem smislu, da bi dežele manj prispevale k brezobrestnim posojilom, morebiti le v tistem razmerju, v katerem stojé deželni dohodki k dohodkom države. To urediti bo dolžnost državnega zbora.

Pri tej priliki opozarjal bi visoko zbornico na tiste cerkvene župnijske in kapelanske vinograde, ki so po trtni uši uničeni, in ki so po svoji ugodni legi najbolj pripravi za vinograd. Pripovedovalo se mi je na volilnih shodih in pri drugih prilikah, da se na imenovane vinograde ne dajejo brezobrestna po-

sojila. Župniki, kapelani imajo užitek vinogradov le za čas službe, pa ne za čas svojega življenja. Kdo bo žrtvoval, kje bo dobil dotični užitek toliko denarja, da obnovi vinograd, ko en oral novega nasada stane 6 do 10 sto gld. To vprašanje ne more ostati nerešeno že radi dobrega ugleda ne.

Imenovani vinogradi namreč morajo biti uzorni in v vzgled drugim vinorejcem. Če po trtni uši uničeni vinogradi v ugodni legi ostanejo pusti in ne ponovljeni, je to slab vzgled.

Poleg tega utegne država prisiljena biti doplačati duhovniku tisti dohodek, ki je odpadel pri vinogradu vsled uničenja po trtni uši ter dopolniti primanjkljaj iz državne blagajne do zneska postavne kongruie.

Z ozirom na to predlagam resolucijo. Visoki deželni zbor skleni:

„Deželnemu odboru se naroča, da stopi v dogovor z visoko vlado v ta namen, kako in na kakšen način bi se dajala brezobrestna posojila na cerkvene, župnijske in kapelanske po trtni uši uničene vinograde, ki so po svoji ugodni legi naj bolj primerni za vinograd.“

Končno izražam željo, da bi se iz deželne trtnice dajale trte vinogradnikom po znižani ceni oziroma brezplačno, ker velika večina vinorejcev žalibog še toliko ne zmore, da si preskrbi najpotrebnejše stvari za vsakdanje življenje.

Ob enem priporočal bi deželnemu odboru, da ves svoj vpliv porabi v to, da se rešijo prošnje za brezobrestna posojila kakor hitro mogoče ter posojila izplačajo takoj, ko je dotični prositelj zvršil potrebna dela, prekopavanje oziroma zasejanja.

Kakor znano, izplačajo se posojila v dveh obrokih: prvi po prekopavanju dotičnega sveta, drugi po zasajenju trt — proti temu se sicer ne da ugovarjati — napačno pa je po mojem mnenju, da se ta dva obroka posebej intabulirata, kar se praktikuje pri glavarstvu v Črnomlji, kakor se mi je to pravilo na volilnih shodih v Beli Krajini.

Vsled tega napačnega postopanja napravijo se prvič ljudem nepotrebni stroški — če tudi bi ti stroški ne bili drugi, kakor da dotični dolžnik plača dvakrat uročnino.

Drugič pa lahko nastane nedostatek, da je en del enega in istega dolga vknjižen na I. mestu, drugi del — recimo na zadnji stopnji.

Očividno je torej, da prvi na dobrem mestu vknjiženi obrok je popolnoma varen, drugi pozneje na slabšem mestu vknjiženi obrok vsled zgoraj navedenega postopanja lahko v zgubo pride, namreč v tem slučaju, če se med I. in II. obrok vrinejo drugi upniki, kar se prav lahko zgodi.

Ker polovico teh posojil daje naša uboga dežela, je dolžnost deželnega zastopa, varovati deželo pred vsako izgubo, ki utegne nastati vsled navedenega postopanja.

S tem zvršim svoje današnje opazke ter izrekam v imenu vinogradnikov najtoplejšo zahvalo gospodu predgovorniku za njegovo krepko, uspešno posredovanje, po katerem dobe vinogradniki 10.000 gld. več posojila, kakor je bilo prvotno nasvetovano.

Deželni glavar:

Gospodje poslanci, ki podpirajo ta predlog, izvolijo ustati.

(Se podpre. — Wird unterstützt.)

Predlog je dovelj podprt in je v razpravi.

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec župnik Schweiger ima besedo.

Poslanec Schweiger:

Visoka zbornica! Jaz radostnim srcem pozdravljam vse, karkoli se stori v prosepah vinoreje na Kranjskem. Veliko smo že storili, ali mnogo dela nas še čaka. Naše ljudstvo se je popolnoma uverilo, da ni drugega pripomočka, da zopet obnovi svoje vinograde, kakor požlahtnenje ameriških trt. Zatorej na vsej črti tako živahno gibanje. In če je gospod poslanec Povše povdarjal, da ljudje pridno delajo od ranega jutra do temnega večera, pristavim jaz, da so ljudje celo delali in rigolali ob luninem svitu.

Ljudstva v tej pridnosti ne smemo samega pustiti, ampak mu moramo pomagati na vse mogoče načine. In kar naše ljudstvo vzdržuje v vstrajnosti, je ravno to, ker vidi, da mu dežela in država tako radi na pomoč prihajati. Pomagalo se je pa ljudstvu dosedaj na dva načina. Pred vsem s tem, da se daje ubogim vinogradnikom brezplačno trtni les in, prosim visoko vlado, prosim slavni deželni odbor, naj v tem oziru kolikor mogoče zdatno pomagata. Ravno danes mi piše naš župan, kako pridno delajo ljudje pri krasnem vremenu, ob enem pa pravi: „Blagovolite skrbeti, da se zaprošene trte dobijo, ker me ljudje zmirom nadlegujejo zanje“. Priporočam torej državi in deželi, da naj v tem oziru storite kolikor mogoče, da naše ljudstvo brezplačno dobi ameriških trt bodisi korenjakov, bodisi ključev, v prvi vrsti seveda okoreničenih trt.

Na drugi strani se pomaga našemu ljudstvu z brezobrestnimi posojili. Lepa svota je bila od deželnega odbora vstavljena v proračun deželnega zaklada, finančni odsek jo je izdatno, namreč za 10.000 gld. povišal in gospod tovariš vodja Povše kot referent v deželnem odboru bodi uverjen, da mu bodo ljudje iz srca hvaležni za inicijativo, katero je on sprožil, da se namreč svota 17.800 gld. poviša za celih 10.000 gld.

Pri tej priliki bi pa neko prošnjo izrekel do prečastitega gospoda deželnega predsednika barona Heina in iz srca želim, da on blagovoli uslišati to prošnjo. Že gospod tovariš Pfeifer je omenjal, da se brezobrestna posojila dajejo vinogradnikom v dveh obrokih in sicer prvi obrok potem, ko je izvršeno rigolanje.

Gospoda moja, rigolanje, to je najbolj težko delo, pa tudi najbolj drago delo. Kadar je rigolanje izvršeno, tedaj je polovica že storjena. Opozarjam posebno na to, da je rigolanje jako drago. Treba je kupiti vsakovrstnega orodja, motik, lopat, krampov, štang itd., in ker so parcele brez karmenja jako redke, navadno tudi strelivnega orodja

in vse to stane veliko denarja. Kje ga hoče kmet dobiti? Na posodo ga težko dobi, kajti kdo bo revežu rad posodil, drugič se težko denar dobi, ker je ljudstvo sploh revno in tretjič je treba od izposojenega denarja obresti plačevati. Torej prosim prečastitega gospoda deželnega predsednika, da, ako le mogoče, tako ukrene, da tisti vinogradnik, kateremu je zagotovljeno brezobrestno posojilo, na račun tega brezobrestnega posojila nekaj že naprej na roko dobi (Poslanec Lenarčič: — Abgeordneter Lenarčič: „Aro!“ — Veselost. — Weiterfett), da si zamore preskrbeti vse potrebno orodje. Ker je prečastiti gospod deželni predsednik dosedaj zmirom toliko naklonjenosti kazal nasproti našemu ljudstvu, prosim ga, naj bi uvaževal te besede in če mogoče ukrenil, da bi bodisi potom okrajnega glavarstva, bodisi potom županstva dobile nekoliko denarja naprej tiste stranke, katerim so že zagotovljena brezobrestna posojila.

Gospoda moja, to je ena stvar, po kateri se ljudstvu pomaga do regeneriranja, do obnovljenja upuščenih vinogradov, takorekoč finančna stran. Omenjam pa še drugo stran, skrbi naj se za to, da se vinogradi obdelujejo tudi pravilno in razumno. Sicer se res pravi: *Alle Theorie ist grau*, ali reči moram, jaz pametne prakse ne poznam, ako ni nobene teorije zraven in torej je za ljudstvo tudi potreben pouk, lahko umeven, poljuden pouk. Ta se vrši po dvojnem potu. Prvi je besedni pouk, po predavanjih, zlasti potovalnega učitelja in ker ravno o tem govorim, opozarjam deželni odbor oziroma dotičnega gospoda referenta v deželnem odboru, naj blagovoli na potovalnega učitelja vplivati v tem oziru, da bi mi na deželi o pravem času izvedeli, kateri dan in uro da pride. Najbolje je, ako on po naših dveh dnevnikih naznani dan in uro, ali pa naznani svoj prihod pri županijskem ali župnem uradu. Mi župniki bomo potem radi to ljudem oznanjali z lece in jih spodbujevali k obilni udeležbi. Torej pravim, besednega pouka je treba; zraven tega pa tudi pouka po spisih, bodisi po časnikih, bodisi v nalašč za to pisanih knjižicah. Dosedaj imamo v tem oziru dve knjižici. Prva je „Navod“ Dolenjčev, pa preko tega lahko preidemo na dnevni red, zakaj marsikaj v tej knjižici je že zastarelo, ker je bila spisana že pred nekoliko leti. Druga knjižica pa je Gombačeva „Najcenejša in najhitrejša obnovev upuščenih vinogradov“.

Glede te knjižice bi spregovoril nekoliko besed. Tiskala se je v 2000 komadih, danes pa je vsa pošla in ni je več dobiti. Po tej knjižici pa se zelo poprašuje, ne samo od strani kranjskih vinogradnikov, ampak tudi od drugih, n. pr. iz Štajerskega. Nekoliko dni je šele minulo, ko je pisala neka štajerska občina za 50 komadov. Ravno tako prihajajo popraševanja iz Primorskega, iz Dalmacije. Celó c. kr. namestništvo v Dalmaciji je popraševalo, ali je mogoče v Ljubljani dobiti kaj teh knjižic. Iz tega posnamem, da bi bila potrebna druga izdaja te knjižice in si bom usojal koncem svojega govora staviti dotično resolucijo.

Knjižica sama na sebi je izvrstna in kaže, da je njen pisatelj v resnici veščak. Mimogrede, kar sem že enkrat povdarjal, opozarjam, da moramo skrbeti, da si ohranimo to večjo moč v deželi. Kar pa zadeva vsebino te knjižice, bi priporočal, da naj bi se nekoliko pomnožila. Jaz sem v prvi vrsti prijatelj zelenega cepljenja; gospod Gombač mu ni prijazen in ima svoje uzroke za to, ali mnogo je vinogradnikov, ki so za zeleno cepljenje. Zato prosim gospoda referenta v deželnem odboru, naj poskrbi, da ima tudi zeleno cepljenje prostorček v knjigi. Dalje naj se preuredi tako, da se jej dodajo še druge važne točke tičočee se vinogradarstva, gnojenja z umetnimi gnojili, potem najnevarnejše trtne bolezni, dalje, kar je gospod referent jako umestno opomnil, naj se v to knjižico vpišejo vsi zakoni o dobavi brezobrestnih posojil in olajšav glede odpisovanja davkov in končno naj se dodajo formulari ali obrazci. Zakaj ljudstvo v tem oziru ni večše, ono stvari ne razume, lahko kaj napačnega stori, in potem je ves pot in trud zastonj. Zato naj bi vse to našlo prostora v knjižici.

Priporočam torej, da se v drugi izdaji knjižica zdatno popolni in pomnoži in naj se izda vsaj v 2000 komadih. Prva izdaja v 2000 iztisih je popolnoma pošla in deželo ni stala niti krajcarja. Ako se priredi nova izdaja, prvih 1000 komadov res nekaj stane, drugih 1000 iztisov pa le okolu 30 gld. in torej prosim, naj se knjižica izda vsaj v 2000 iztisih.

S tem končam svoj govor in stavim to resolucijo:

„Visoki deželni zbor skleni: Deželnemu odboru se naroča, knjižico potovalnega učitelja Gombača „Najcenejša in najhitrejša obnovitev opustošenih vinogradov“ hitro ko mogoče natisniti v drugi izdaji vsaj v 2000 komadih, jo primerno preurediti in popolniti“.

Visoko zbornico pa prosim, naj blagovoli to resolucijo sprejeti.

Deželni glavar:

Gospodje poslanci, ki podpirajo ta predlog, izvolijo ustati.

(Se podpre. — Wird unterstützt.)

Predlog je dovelj podprt in je torej v razpravi.

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec Povše ima besedo.

Poslanec Povše:

Visoka zbornica! Hočem samo v kratkih potezah odgovorjati nekaterim gospodom predgovornikom, da se ne bo tolmačilo, da bi deželni odbor ne bil vršil svojih dolžnosti.

Častiti gospod tovariš Pfeifer je nasvetoval posebno resolucijo: „Deželnemu odboru se naroča, da stopi v dogovor z visoko vlado v ta namen,

kako in na kakšen način bi se dajala brezobrestna posojila na cerkvene, župnijske in kapelanske po trtni uši uničene vinograde, ki so po svoji ugodni legi najbolj primerni za vinograd“.

Jaz danes seveda mnenja deželnega predsedstva o tej stvari ne poznam, navajam pa faktum, da je ravno visoka vlada sama predložila predlog, da bi se izjemoma, proti določilom zakona, Metliški kmetijski podružnici dalo posebno deželno in državno posojilo. Jaz menim, da bi se s tisto logiko tudi dali podpirati taki vinogradi, kakor jih ima častiti gospod poslanec Pfeifer v mislih, in potem bi ne bilo treba dotičnih doplačil iz verskega zaklada.

Kar se tiče brezplačne razdelitve ameriških trt iz deželne pepinjere pa pripomnim gospodu tovarišu Pfeiferju, da dosedaj deželni odbor pač ni bil v stanu tega storiti, ker ne more priti s prevelikimi tirjatvami za pepinjero. Ko bodo troški za matičnjak odpadli, in bo to sam dajal blaga, bo deželni odbor gotovo skušal, da se bodo gradatim zniževale cene in da se bodo tudi brezplačno oddajale ameriške trte. Pripomnim pa le, da je že to, da se oddajajo po znižanih cenah, velika dobrota. Častiti gospod tovariš Pfeifer, ki je sam že veliko denarja vložil za ameriške trte, bo priznal, da je velika dobrota, če daje deželni odbor trte po 4 oziroma za sto po 8 kr., med tem ko jih drugi plačujejo po 14 in celo 20 kr. Torej se mora reči, da je to jako majhno plačilo za nekaj dobrega.

Zaradi knjižice, katere potrebo je povdarjal častiti gospod tovariš župnik Schweiger, pa pripomnim, da je deželni odbor, pozvan po posebnem dopisu kmetijske družbe, že namenil, preskrbeti drugo, pomnoženo izdajo v 2000 iztisih. V tem oziru omenjam, da bodo v knjižici našle prostora vse one stvari, katere želi častiti gospod predgovornik, zlasti vse zakonske določbe gledé dobave brezobrestnih posojil, odpisa davkov, potem nove iznajdbe itd. in da bo knjižica v kratkem času, gotovo pa začetkom pomladanskih del izšla. Zato se mi resolucija zdi odveč.

Gledé želje, ki jo je izrekel častiti gospod predgovornik gledé zelenega cepljenja, pa moram odkritosrečno reči, da se meni težko zdi vplivati na strokovnjaško prepričanje gospoda Gombača. Jaz sam tudi nisem velik prijatelj zelenega cepljenja in sem bolj za suho cepljenje. Sicer pa hočem to željo izraziti gospodu potovalnemu učitelju in morda jo bo upošteval s tem, da bo knjižici pri-dejal tudi primeren pouk o zelenem cepljenju.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec Lavrenčič ima besedo.

Poslanec Lavrenčič:

Visoki zbor! Častiti gospodje predgovorniki so stvar jasno povedali in povdarjali nesrečo, katera je našo deželo zadela po trtni uši, tako, da mi ne ostaja drugega, kakor da se jim prav toplo

zahvaljujem za to, da so s tako vnemo zastopali težnje našega ljudstva. Govorilo se je o Beli krajini, sploh o Dolenjskem in nekoliko tudi o Vipavi. Tu bi kot Vipavec pristavil, da, če kje, je gotovo v Vipavi silno težavno in ogromnim troškom podvrženo obnavljanje opustošenih vinogradov. Če je bil kdo izmed gospodov tam, gotovo se je prepričal, kako grozno težavno je prekopavanje na tamošnjem svetu. V drugem nimam ničesar omeniti in le prav toplo priporočam resolucije gospodov predgovornikov visoki zbornici v sprejem.

Deželni glavar:

Gospod deželni predsednik se je oglasil k besedi.

S. k. Landespräsident Freiherr von Hein:

Zunächst erlaube ich mir darauf aufmerksam zu machen, daß das Gesetz vom 28. März 1892. R. G. B. Nr. 61, durch welches die Vergebung von Darlehen aus Anlaß der durch die Reblaus angerichteten Schäden geregelt wird, ausdrücklich bestimmt, daß unverzinsliche Vorschüsse zum Zwecke der Wiederherstellung der zerstörten Weingärten solchen Besitzern erteilt werden können, welche in dem Falle, als in einer Gemeinde die Reblaus verheerender Weise aufgetreten ist, dadurch in eine zeitweilige Nothlage gerathen sind. Was nun die Darlehen anbelangt, die Kirchen gegeben werden sollen, um die Kirchenweingärten wiederherzustellen, so ist hier, glaube ich, der Begriff „Nothlage“ nicht gut anwendbar. Handelt es sich um einen Weingarten, welcher zu einer Kirche gehört, so ist wohl kaum anzunehmen, daß die Kirche in jener finanziellen Nothlage sich befindet, wie dies bei Privaten der Fall ist; handelt es sich aber um den Pfründner, so kann von einer Nothlage insoweit keine Rede sein, als der betreffende Pfründner in Besitze der Congrua ist, denn diese wird ihm aus dem Religionsfonde nach Maßgabe des verminderten Erträgnisses des Pfründenvermögens ergänzt. Kommt also in der Fassion ein vermindertes Erträgnis aus dem Weingarten zum Ausdruck, so wird allerdings die Congrua dadurch geschmälert, aber dann wird dem Pfründner die entsprechende Ergänzung aus dem Religionsfonde zutheil. Nachdem nun der Fond für dergleichen Darlehen ein sehr beschränkter ist und das Land selbst zu Creditoperationen schreiten muß, um den Ansuchen der beschädigten Grundbesitzer Rechnung tragen zu können, so ist eine rigorose Auslegung der gesetzlichen Bestimmung absolut nothwendig. Ich kann also den in dieser Beziehung gegebenen Anregungen keine große Hoffnung auf Verwirklichung machen.

Was die Frage anbelangt, daß denjenigen Weinbautreibenden, welche ihre Weingärten regeneriren wollen und zu diesem Zwecke um Darlehen ansuchen, schon vor Beginn der Arbeit eine gewisse Unterstützung an die Hand gegeben werden soll zur Anschaffung der nothwendigen Werkzeuge, — so wenigstens habe ich die Ausführungen des Herrn Pfarrers Schweiger verstanden, insoweit dies bei der in dem hohen Hause herrschenden Unruhe überhaupt möglich war, — so mache

ich darauf aufmerksam, daß das eine Frage sein wird, die die Regierung im Einvernehmen mit dem Landesauschusse in Erwägung ziehen wird, aber ich glaube, daß es kaum möglich sein wird, diesem Wunsche zu entsprechen, weil die Bestimmungen des Gesetzes und der Durchführungsverordnung dem entgegenstehen, denen zu Folge der Vorschuss erst nach einer gewissen Arbeitsleistung zum Theil ausbezahlt wird.

Was endlich die Broschüre des Wanderlehrers Gombac anbelangt, so möchte ich hiebei auf zwei Momente aufmerksam machen. Die Resolution als solche wie sie von Seite des Herrn Pfarrers Schweiger eingebracht wurde, hat eine bestimmte Direction, in welcher das Buch zu vervollständigen ist, allerdings nicht zum Ausdruck gebracht, aber dieselbe wird aus seinen ganz interessanten Ausführungen zu entnehmen sein. Diese Ausführungen richten sich nach zwei Seiten hin; die eine geht auf eine Vervollständigung des Buches durch Beigabe von gewissen Formularien. Ich glaube, daß dieser Wunsch keinem principiellen Anstande begegnen wird, obwohl das Buch dadurch voluminöser und theurer wird. Für bedenklich aber halte ich die zweite Directive, im Buche des Wanderlehrers Gombac mit einer besonderen Vorrede für die Grünveredlung einzutreten. Der Herr Vorredner hat selbst betont, daß der Wanderlehrer Gombac kein Freund dieser Grünveredlung ist. Seine diesbezüglichen Ausführungen sind lediglich fachlicher Natur, aber mir kommt es unzulässig vor, daß man einen Fachmann dazu verhalten könnte, in einem Sinne zu schreiben, der seinen Anschauungen widerspricht; ich würde es als eine gefährliche Beeinflussung seines Urtheiles ansehen, wenn von Seite des Landesauschusses auf ihn ein Druck in dieser Beziehung ausgeübt würde, er möge die Grünveredlung mehr empfehlen, als dies seiner wissenschaftlichen Überzeugung und praktischen Erfahrung gemäß der Fall sein kann. In dieser Beziehung ist, glaube ich, die Anforderung, die an ihn gestellt wird, eine bedenkliche, und möchte ich daher von der Annahme einer Resolution, die diese Richtung verfolgt, abrathen. Das Buch, welches der Wanderlehrer Gombac geschrieben hat, hat in den weitesten Kreisen die größte Anerkennung gefunden; es ist, wie der Herr Vorredner selbst hervorgehoben hat, ein vorzügliches, populär gehaltenes kleines Werk, für welches sich auch andere Kronländer sehr interessirt haben und das hohe Ackerbauministerium selbst hat eine bedeutende Partie der Ausgabe angekauft zur Betheilung zunächst der weinbautreibenden Bevölkerung in Steiermark und Dalmatien. Es ist dies ein Beweis, daß die Anschauungen Gombac's auch von anderen Capacitäten getheilt werden, denn sonst würden jene Fachmänner, welche dem Ministerium und den Ländern zur Seite stehen, nicht ein solches Gewicht auf die Weiterverbreitung dieses Buches legen und darin scheint mir auch der Beweis zu liegen, daß andere Autoritäten bezüglich der Veredlung derselben Ansicht huldigen und dieselben Wege wandeln, wie Gombac in seinem Buche; es geht also nicht an, ihn in seiner wissenschaftlichen Überzeugung und den Resultaten seiner praktischen Wahrnehmungen durch einen Landtagsbeschluss zu beirren und ihn von dieser Überzeugung abtrünnig zu machen. Wenn der Herr Pfarrer Schweiger ein Freund der Grünveredlung ist, so mag er hiefür ja auch seine Gründe haben; die

Grünveredlung wird in manchen Gegenden und Fällen vielleicht sogar zweckmäßig sein, aber dann wäre es meiner Ansicht nach Sache eines anderen Fachmannes, über die Grünveredlung zu schreiben und vielleicht die Ansichten, welche Gombac in seinem Buche niedergelegt hat, zu bekämpfen, aber ihm selbst kann man doch nicht zumuthen, daß er von seiner Überzeugung abgehe und durch Darstellungen, die seiner inneren Überzeugung nicht entsprechen, mit sich selbst und den Resultaten seiner wissenschaftlichen Forschungen sich in Widerspruch setze. Würde man einen vom Lande angestellten Fachmann auf diese Weise beeinflussen, so müßte er an seinem eigenen Urtheile irre werden und es würde sich das umgekehrte Verhältnis herausstellen gegenüber dem, was eigentlich angestrebt wird: der Fachmann soll ja der Berather der gesetzgebenden Körperschaft und der durchführenden Behörde sein, es soll aber nicht umgekehrt der Landtag zum Berather des Fachmannes werden, und das glaube ich, wäre die Konsequenz, die man aus der Resolution zu ziehen hätte.

Deželni glavar:

Zeli še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, ima gospod poročevalec besedo.

Berichterstatter Ritter von Langer:

Ich muß constatieren, meine Herren, daß alle Redner, welche über den in Verhandlung stehenden Gegenstand gesprochen haben, einig sind und keiner von ihnen, was die Förderung des Weinbaues betrifft, eine differirende Anschauung ausgesprochen hat. Der Herr Referent im Landesausschusse hat diese Angelegenheit von seinem Standpunkte aus als Vertreter des Landesausschusses erörtert, der Herr Abgeordnete Schweiger hat mir sehr wichtig scheinende Gesichtspunkte hervorgehoben, ebenso der Herr Abgeordnete Pfeifer, sie alle waren in der Angelegenheit der Förderung des Weinbaues nicht nur in der Tendenz, sondern auch bezüglich der anzuwendenden Mittel und einzuschlagenden Wege einig. Ich habe also gegenüber den Herren in dieser Beziehung nichts weiter zu bemerken, sondern will mich nur mit den beiden Resolutionen befassen.

Was die Resolution des Herrn Abgeordneten Pfeifer betrifft, so hat darüber bereits der Herr Landespräsident seine Ansicht ausgesprochen und nachdem diese Resolution, obwohl ihrer Form nach an den Landesausschuss, dem Tenor nach doch an die Regierung gerichtet ist, und diese die Erklärung abgegeben hat, daß es schwer möglich sein werde, dem in dieser Resolution ausgesprochenen Wunsche Rechnung zu tragen, so habe ich diesbezüglich nichts weiteres zu bemerken.

Was die Resolution des Herrn Abgeordneten Schweiger betrifft, so stimme ich derselben diesbezüglich vollkommen bei, daß das vorher erwähnte Buch in der neuen Auflage vermehrt und in allen jenen Richtungen ergänzt werde, die der Herr Abgeordnete Schweiger angeführt hat.

Was der Herr Abgeordnete Schweiger bezüglich der Unterstützungen durch Gewährung von unverzins-

lichen Darlehen ausgeführt hat, daß diese Unterstützungen nämlich gegeben werden sollen, bevor noch der Boden rigolt ist, so ist die Behauptung eigentlich richtig, daß das Rigolen die Hauptsache ist und die größten Kosten verursacht. Denn bei uns handelt es sich manchmal, wie der Herr Abgeordnete Schweiger richtig bemerkt hat, hauptsächlich darum, große Steinmaßen zu sprengen, bevor rigolt wird; ist einmal dies geschehen, und der Boden rigolt, dann ist die weitere Arbeit leicht und insolgebeßen ist es ganz natürlich, daß jeder Besitzer, der eine Unterstützung anstrebt, dieselbe für das Rigolen anstrebt. Andererseits muß man anerkennen, daß die Regierung gerne helfen und gerne unverzinsliche Darlehen so früh als möglich geben würde, jedoch immer unter der Bedingung, daß die Arbeit auch wirklich ausgeführt wird. Wenn die Sicherheit vorhanden wäre, daß jemand, der ein Stück Weingarten rigolen will und zum Zwecke der Anschaffung von Werkzeugen ein Darlehen erhalten möchte, wirklich rigolen wird, dann bin ich überzeugt, daß die Regierung wahrscheinlich seinem diesbezüglichen Ansuchen entsprechen und ihm wenigstens einen Theil des Vorschusses auszahlen würde. Aber wo soll die Sicherheit gefunden werden, daß der Betreffende das Geld nicht anderweitig verwendet und den Weingarten nicht unrigolt läßt?

Was die von dem Herrn Abgeordneten Schweiger aufgeworfene Frage betrifft, daß in jener Broschüre auch die Grünveredlung behandelt werden soll, daß aber der Wanderlehrer Gombac, der Verfasser jenes Buches, nur die Holzveredlung aufgenommen hat, so möchte ich kurz folgendes bemerken: Es ist ganz richtig, was der Herr Landespräsident sagt, daß man einem Fachmann nicht auftragen kann, er solle plötzlich seine Überzeugung wechseln und für eine bestimmte Veredlungsart eintreten, wie wohl er früher für eine andere Art derselben eingetreten ist. Nun aber handelt es sich in dieser Sache speciell um Folgendes: Die Grünveredlung steht neben der Holzveredlung und wird auch von den Fachleuten als vollkommen gleichwertig angesehen, sobald sie gelungen ist. Ja, das Gelingen derselben, die Anwachungsprocente sind bei der Grünveredlung sogar größer, als bei der andern. Es handelt sich also nicht darum, als ob das, was grünveredelt wurde, schlechter sei, als das, was holzveredelt wurde, sondern den Fachleuten darum, daß die Holzveredlung im größeren Maßstabe und in einer längeren Zeit des Jahres ausgeführt werden kann. Die Fachleute stehen daher auf dem Standpunkte, daß grünveredelte und holzveredelte Reben denselben Erfolg zeigen, nur ist die Holzveredlung praktischer, weil man dieselbe während einer längeren Zeit des Jahres ausführen kann. Wenn daher der Fachmann Gombac auf dem Standpunkte steht, daß dahin zu wirken sei, daß vor allem Holzveredlungen ausgeführt werden sollen, so hat er von seinem Standpunkte recht, indem er die Ansicht vertritt, daß diese Holzveredlungen eine längere Zeit hindurch ausgeführt werden können, während die Zeitdauer für Grünveredlungen auf 14 Tage bis 3 Wochen beschränkt ist; außerdem erfordert die letztere schönes Wetter und überhaupt ganz besondere Witterungsverhältnisse. Die Grünveredlung ist also von der Witterung abhängig und deshalb und aus mehreren anderen Gründen wäre von derselben abzurathen und dafür besser die Holzveredlung anzu-

empfehlen. Wenn aber jemand in der Lage ist, unmittelbar an dem Weingarten zu wohnen und somit jeden Moment zur Grünveredlung erhaschen kann, welche leichter auszuführen ist, und einen höheren Anwachungsprocentfuß aufweist, wenn sie rechtzeitig ausgeführt werden kann, für den ist die Grünveredlung jedenfalls eine bessere Veredlungsart. Mit einem Worte, es können Ausnahmefälle vorkommen, wo die Grünveredlung angezeigt erscheint, im Allgemeinen aber wird von Fachmännern die Holzveredlung in Antrag gebracht und empfohlen in dem Sinne, daß sie unabhängig von den verschiedenen Witterungsverhältnissen ausgeführt werden kann. Wenn also der Herr Abgeordnete Schweiger meint, daß auch über die Grünveredlung geschrieben werden soll, so meint er damit, daß die Besitzer auch für jene Fälle Unterricht erhalten sollen, welche der Grünveredlungsart günstig sind. Ich bin also der Ansicht, daß der Fachmann dadurch in seiner Überzeugung nicht beeinflusst wird, wenn man zu ihm sagt: rathe vor allem die Holzveredlung an, aber die Grünveredlung kann in manchen Fällen auch günstig sein, folglich soll auch diese besprochen werden. Wichtig aber wäre der Einwurf des Herrn Landespräsidenten, wenn der Herr Abgeordnete Schweiger vorgeschlagen hätte, es solle in dem Werke überhaupt nur die Grünveredlung besprochen und empfohlen werden.

Diesen Worten habe ich nichts weiter beizufügen, als daß ich mit beiden Resolutionen einverstanden bin und dieselben zur Annahme empfehle, außerdem aber natürlich auch die von mir früher verlesenen Anträge des Finanzausschusses.

Deželni glavar:

Prosim gospode poslance, da se podajo na prostore, da bomo glasovali.

Ali zahteva visoka zbornica, da se predlogi finančnega odseka še enkrat prečitajo?

(Klici: — Kufe: „Ne!“ „Nicht nothwendig!“)

Ker ne, prosim glasovati in sicer mislim, da bi se glasovalo o vseh 7 predlogih finančnega odseka skupaj

(Pritrjuje se. — Zustimmung.)

Torej prosim gospode poslance, ki pritrjujejo vsem nasvetom finančnega odseka, da izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlogi finančnega odseka so sprejeti.

Dalje je gospod poslanec Pfeifer stavil sledečo resolucijo:

„Slavni deželni zbor skleni:

Deželnemu odboru se naroča, da stopi v dogovor z visoko vlado v ta namen, kako in na kakšen način bi se dajala brezobrestna posojila na cerkvene, župnijske in kapelanske po trtni uši uničene vinograde, ki so po svoji ugodni legi najbolj primerni za vinograd.“

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo tej resoluciji, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Potem je predlagal gospod poslanec Schweiger sledeče:

„Visoki deželni zbor skleni:

Deželnemu odboru se naroča knjižico potovalnega učitelja Gombača „Najcenejša in najhitrejša obnovitev opustošenih vinogradov“ hitro ko mogoče natisniti v drugi izdaji saj v 2000 komadih, jo primerno prenarediti in spopolniti.“

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo temu predlogu, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Končno imamo glasovati še o resoluciji finančnega odseka, ki se glasi:

„Der Landesauschuss wird beauftragt, künftighin jährlich über die Einnahmen und Ausgaben der Landespiniere in Laibach einen Rechnungsabschluss und über das Erfordernis und die Bedeckung einen Vorschlag dem hohen Landtage vorzulegen.“

Gospodje, ki se strinjajo s to resolucijo, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Resolucija finančnega odseka je sprejeta in s tem je rešena 9. točka dnevnega reda.

Na vrsto pride točka:

10. Ustno poročilo finančnega odseka:

a) o prošnji posestnikov na Suhi za podporo za uravnavo Sore.

10. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses:

a) über die Petition der Zussassen von Zauchen um Subvention zum Zwecke der Zeyer-Regulirung.

Poročevalec dr. Papež:

Visoki zbor! Posestniki vasi Suha in Lipiča v občini Starološki prosijo pomoči pri uravnavi reke Sore. Pri posvetovanji v finančnem odseku je imenovani odsek posebno uvaževal to okoliščino, da je bregovje ob Sori v imenovanih krajih dokaj nizko in da so njive in travniki posestnikov pri Suhi in Lipici ob tistem, namreč levem bregu ravno tako nizke, kakor je bregovje in torej je ploščevina plodonosnih ravnin izpostavljena povodnjim.

Nekaj važnega, kar se tiče tudi povodnji pri Suhi in Lipici, je razvideti iz marg. šte. 28. § 3. letnega poročila. Tam je namreč poročal deželni odbor o tem, da so tudi iz občine Medvode prosili za odpomoč, da bi se zabranilo vedno napredujoče odplavljanje travnikov in njiv po reki Sori. Vsled te prošnje, ki je omenjena v letnem poročilu, se je poslal bil deželni inženir, da preiskuje na lici mesta dotične krajevne razmere in deželni inženir je konstatiral, da je voda odtrgala že več sto oralov najboljših njiv in travnikov in

da preti še večja škoda, ker je reka spremenila svoj tok.

Po tem se še bolj razume, kako potrebna je odpomoč na gorenjem Sorškem toku, kajti na dolnjem toku reko uraynavati začeti nikdar ni racijonelno.

Vender v prošnji, o kateri poročam, ni nobenih natančnih podatkov, koliko je oralov pod vodo, kadar je povodenj. Vrh tega treba, da se pogleda na lici mesta, ali je treba levi breg Sore uravnati, kakor pravijo, v progi nekoliko nižje od Sorškega mostu pa do mostu pri Godeščah. vsega skupaj v daljavi okolu 1 km, ali pa se da odpomoči s tem, da se napravi posebna struga, v kateri voda morebiti dobi odvod še bolj zgoraj. Mogoče, da bi se dalo tudi s tem odpomagati, da se napravi kak zatvor. Vse to se ne ve, dokler hidrotehnik ni poizvedoval in pregledal vse okoliščine, katere on potrebuje, da si napravi svoje mnenje in izdela načrt.

Vsled tega je finančni odsek bil tega mnenja, da se mora, ker je stvar jako nujna, najprej naročiti deželnemu odboru, da vse potrebno ukrene in finančni odsek torej predlaga:

„Visoki deželni zbor skleni:

Deželnemu odboru se izroči prošnja z naročilom bržčasnih ukrepov v svrhu odpomoči po zagrabi reke Sore pri vaseh Suha in Lipica.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje, ki pritrjujejo predlogu finančnega odseka, izvolijo ustati. (Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Daljna točka je:

b) o prošnji kmetijske podružnice v Sv. Križu pri Litiji za napravo trtnice in drevesnice.

b) über die Petition der Landwirtschaftsgesellschaft in Hl. Kreuz bei Littai um Subvention behufs Errichtung der Rebs- und Baumschule.

Berichterstatter Ritter von Langer:

Hohes Haus! Die landwirtschaftliche Filiale in Hl. Kreuz bei Littai hat sich entschlossen eine Rebschule herzustellen und hat zu diesem Zwecke ein Grundstück um 475 fl. gekauft, von den sie einen Theil bereits rigolt hat. Nun handelt es sich darum, das ganze Grundstück zu rigolen, zu umzäunen, mit künstlichem Dünger zu düngen usw., mit einem Worte, alles zu thun, um die Rebschule herzurichten. Nachdem aber durch die Zahlung des Kaufpreises von 475 fl. das Geld ausgegangen ist, stellt die genannte landwirtschaftliche Filiale an den hohen Landtag das Ansuchen, ihr eine Unterstützung zukommen zu lassen.

Nun ist es allerdings richtig, daß sich jedermann und wann immer, mag das Ansuchen begründet sein oder nicht, an den hohen Landtag wenden kann, denn das Petitionsrecht der Bevölkerung ist jedenfalls uneingeschränkt, aber es ist für den hohen Landtag schwer, sich über die Berücksichtigungswürdigkeit der Petition ein Urtheil zu bilden, wenn derselben keine Beilagen angeschlossen sind. In diesem Falle ist weder ein Beleg von Seite der Gemeinde, noch von der Bezirkshauptmannschaft, noch von einer anderen Seite angeschlossen, so daß man den Angaben der Petition glauben kann oder nicht. So gerne ich beantragt hätte, dieser Filiale eine Unterstützung zu gewähren, kann ich das doch nicht thun, da eben gar keine Belege vorhanden sind. Damit aber die Filiale trotzdem eventuell eine Unterstützung erhält, hat der Finanzausschuß beschlossen, folgenden Antrag dem hohen Hause zur Annahme zu empfehlen:

„Der hohe Landtag wolle beschließen:

Die Petition der Filiale der Landwirtschaftsgesellschaft in Hl. Kreuz bei Littai um Subvention zur Anlage einer Rebs- und Baumschule wird dem Landesausschuße zur Erledigung abgetreten.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje poslanci, ki pritrjujejo predlogu finančnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Z ozirom na to, da je danes popoldne ob 4. uri seja odseka za volilno reformo, bomo sedaj končali in le še naznanjam, da mi je gospod poslanec Hribar s tovariši izročil samostalni predlog.

Prosim gospoda tajnika, da ga prečita.

Tajnik Pfeifer:

(bere: — Itešt:)

„Poslanca Ivana Hribarja in tovarišev samostalni predlog o ustanovljanji in vzdrževanju meščanskih šol v vojvodini Kranjski.

Visoka zbornica skleni:

Priloženemu načrtu zakona se pritrjuje.

V Ljubljani, dné 23. februarija 1897.

Zakon

z dné

veljaven za vojvodino Kranjsko,

s katerim se prenarejajo določila zakonov z dné 29. aprila 1873, dež. zak. št. 21, in z dné 19. decembra 1874, dež. zak. št. 37, tičoča se ustanovljanja in vzdržavanja meščanskih šol na Kranjskem.

Po nasvetu deželnega zbora Svoje vojvodine Kranjske ukazujem tako:

§ 1.

Vsa občnih javnih ljudskih šol vojvodine Kranjske tičoča se določila §§ 2. in 3. zakona z dné 28. decembra 1884., dež. zak. št. 1 iz l. 1885., veljajo smiselno tudi za meščanske šole z jedino izjemo, da imajo za nastanjanje meščanskih šol in za vse stvarne potrebe istih skrbeti šolski okraji, v deželnem stolnem mestu Ljubljanskem pa mestna občina Ljubljanska.

§ 2.

Ko stopi v moč ta zakon, izgube veljavo vse določbe zakona z dné 29. aprila 1873., dež. zak. st. 21, in zakona z dné 19. decembra 1874., dež. zak. št. 37, v kolikor se tičejo napravljanja in vzdrževanja meščanskih šol.

§ 3.

Ta zakon stopi v moč ob začetku tistega šolskega leta, ki nastopi po njegovej razglasitvi.

§ 4.

Mojima ministroma za bogočastje in pouk ter za finance je naročeno, da izvršita ta zakon.

Gesetz

vom
wirksam für das Herzogthum Krain,

womit die auf Gründung und Erhaltung von Bürgerschulen in Krain Bezug habenden Bestimmungen der Gesetze vom 29. April 1873, L. G. B. Nr. 21, und vom 19. December 1874, L. G. B. Nr. 37, abgeändert werden.

Ueber Antrag des Landtages Meines Herzogthums Krain finde Ich anzuordnen, wie folgt:

§ 1.

Alle auf die allgemeinen öffentlichen Volksschulen des Herzogthums Krain Bezug habenden Bestimmungen der §§ 2 in 3 des Gesetzes vom 28. December 1884, L. G. B. Nr. 1 ex 1885, haben auch auf die Bürgerschulen sinngemäße Anwendung zu finden mit der einzigen Ausnahme, daß für die Unterbringung der Bürgerschulen sowie für alle sachlichen Bedürfnisse derselben die Schulbezirke, und in der Landeshauptstadt Laibach die Stadtgemeinde zu sorgen haben werden.

§ 2.

Sodald dieses Gesetz in Wirksamkeit tritt, verlieren alle Bestimmungen des Gesetzes vom 29. April 1873, L. G. B. Nr. 21, und des Gesetzes vom 19. December

Konec seje ob 2. uri popoldne. — Schluss der Sitzung um 2 Uhr Nachmittag.

1874, L. G. B. Nr. 37, insoferne sie auf die Gründung und Erhaltung von Bürgerschulen Bezug haben, Gesetzeskraft.

§ 3.

Dieses Gesetz tritt mit Beginn des der Kundmachung nachfolgenden Schuljahres in Wirksamkeit.

§ 4.

Mit der Durchführung dieses Gesetzes sind Meine Minister für Cultus und Unterricht und für Finanzen beauftragt.

Iv. Hribar, Ažman, F. Modic, Lavrenčič, Pfeifer, Pakiž, Schweiger, dr. Papež, Jos. Lenarčič, dr. Ivan Tavčar, Perdan, Grasselli, Višnikar, Murnik, dr. D. Majaron, V. Globočnik, dr. Ig. Žitnik, Povše.“

Deželni glavar:

Utemeljevanje tega samostalnega predloga bom postavil na dnevni red ene prihodnjih sej.

Čast mi je naznaniti, da je načelnik odseka za volilno reformo, gospod kanonik Kalan, izjavil, da odloži ta svoj mandat.

Torej je treba dopolnilne volitve enega člana v odsek za volilno reformo in ker je danes popoldne seja tega odseka, prosim, da se ta volitev takoj zvrši.

Prosim torej napisati listke.

(Po kratkem prestanku. — Nach einer kurzen Pause.)

Prosim oddati listke.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Prosim gospode poslance Jelovška in pl. Lenkha, da izvolita prevzeti skrutinij.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Za prihodnjo sejo, ki bo v soboto dné 27. t. m. ob 10. uri dopoldne, naznanjam sledeči dnevni red:

Glej dnevni red prihodnje seje. — Siehe Tagesordnung der nächsten Sitzung.)

Glede dopolnilne volitve v odsek za volilno reformo naznanjam, da je bilo oddanih 25 listkov in vsi se glase na gospoda poslanca Pfeiferja.

Torej je gospod poslanec Pfeifer izvoljen članom odseka za volilno reformo.

Dalje mi je naznaniti, da je seja finančnega odseka jutri ob polu 10. uri dopoldne in upravnega odseka jutri ob 5. uri popoldne.

Odsek za letno poročilo ima sejo danes popoldne ob 6. uri in odsek za volilno reformo danes popoldne ob 4. uri.

Sklepam sejo: